

text 71

B 21235 E

československý nezávislý měsíčník • ročník 3 • č. 6 (23)
tschechoslowakische unabhängige zeitschrift • jahrgang 3 • nummer 6 (23)

po slavnostech a hostech

Fangle a fáby jsou opět srolovány, zasypány práškem proti molům; potleskem unavené dlaně odpočívají znovu na byrokratických podbrříšcích; pod mnohamilionovými výdaji zhotovují účetní u vltavského nábreží tlustou čáru — a život jde dál.

Sjezdový „mezník“, „přelom“, „milník“ — jak libo — je za námi, slavnostní povyk zahájený v Moskvě, pokračující v Sofii a v Praze se přesouvá kamsi na mongolskou periferii, kam spěchají za kumysem už jen prořídle řady unavených hostů a tuzemští diváci jednotlivých slavností si mlčky vyměňují ještě tázavější pohledy: co přijde teď?

Z kocoviny sjezdových flámů se probírající organizátoři melou na televizních obrazovkách vymlácenou slámu a tlustými profily se snaží zakrýt prázdnotu, čouhající za právě zdolaným „mezníkem“.

Lístky z kalendáře však nepřestávají pravidelně opadávat a blíží se čas plnit alespoň některé z minulých, dost neopatrně pronesených, slibů.

Tak například volby. Zase takový problém by to neměl být, nějaká praxe tu už je a nahnat lid k jednotným kandidátkám není přece kumšt. Ale...

Lid v podzámčí je nevypočitatelný. Proto hlavní zahajovač i likvidátor pražské slavnosti v jedné osobě se ani v rauši přípitků a mlaskavých polibků neodhodlal k tomu uvést přesnější termín. Jen prý, že jako volby budou v brzku. Zámečtí tajtrdlíci to zkušeně rozebírají a skládají humorná slohová cvičení o demokracii a *diktauíe*, či naopak, a za nasměrovanými mikrofóny koktavě vysvětlují, že volby tu vlastně nejsou proto: „odevzdat hlas někomu ze směrů“, nýbrž prý: „účastnit se tvorby m í s t n í politiky“.

Žert tedy pokračuje. Nezvolení samozvanci mají dále zametat svými šosy před vyvoleními prahy a voliči — až přijde čas — rozhodnout, kdo za ně bude uklízet shora napadanou špínu z jim vymezených návší. Vymyšleno hezky, adekvátně hranému kusu, byť ne příliš původně. Mezi jednáními této hry byla totiž přece jen pauza a publikum si v ní stačilo lecos říci — o autorech i hercích. A tak v kanceláři principála panuje nervozita jestli se jako nebude muset budova opustit zadním vchodem.

Podle chýr zcela posledních to prý mají obecní policajti už ale sesumírováno a vybuchují návod k použití za letního vedra až lid bude ještě více znaven sluníčkem a koupáním. Jádrem nové taktiky prý spočívá v tom, dostat lid k urnám v hromadných průvodech za použití co největšího množství poutových atrakcí a definitivní „ano“, takto se shromažďivších, si vynutit tím, že na volebních lístcích se ocitne, jak jen možno, co nejvíce všech dobrých rodáků. Volební alternativou se nemá stát „pro“, nebo „proti“ těm nahoře, ale ano či ne vůči, jednomu každému osobně známým, naivním, půjde-li to — pak příliš nezkompromitovaným Pepíkům, Frantíkům, Karlíkům atd. A kdopak by chtěl urazit kamaráda.

Nezbývá tedy než čekat a věřit, že veřejnost doma už má dost těch stále průhlednějších maškarád a krutých kondelíkovsky prezentovaných triků a hodí do urny raději vyplněnou sazku, než byt třeba mírně proškrtaný volební lístek, který se má stát, pro skupinku nositelů z ostudy ušitého trikotu, bezplatnou jízdenkou k novým slavnostem.

Přestáváme se bát strašidel. Návrat k demokracii nemusí znamenat návrat ke kapitalismu. A je sporné, musí-li to být návrat. Jestliže nám doposud stačilo vědět, kam nechceme, teď už konečně musíme rozhodnout, kam vlastně chceme. Měli bychom chtít zpátky do Evropy.

Jan Procházka

jiří sláma

další pětiletka — další iluze

Jsem osobně dost nakloněn myšlence, že Husák se svým šlábem nejen potřebuje mít pravý a nezkraslený obraz československé hospodářské skutečnosti, jejich problémů a možností, ale že má dokonce o takový pravdivý obraz zájem. Troulám si však velmi pochybovat o tom, že ho opravdu může mít.

Směrnice pro příští pětiletku, určené nejenom pro hospodářský aparát, ale také pro širokou veřejnost, se stále — podobně jako dřívější hospodářsko-politické dokumenty jeho éry — pohybují v pů-

doryse daném takovými ideologickými stereotypy (ideologie tedy opět ve smyslu falešného vědomí odpovídajícího ne tolik skutečnosti jako spíše zájmu dost úzké vládnoucí vrstvy) jako:

- zhoubný vliv pravicových oportunistů a revizionistů na vývoj hospodářství,
- spásonosná úloha jeho vlastního režimu pro československou společnost a ekonomiku,
- nevyčerpatelné přednosti jeho režimem v Československu ustanoveného centralis-

tického systému řízení hospodářství, a tak podobně.

Obávám se, že tento, pro řízení hospodářského vývoje tolik potřebný objektivní pohled na hospodářské skutečnosti Československa, si Husák ani při nejlepší vůli nemůže zjednat.

Neúspěšný boj proti takzvané kontrarevoluci má svoji logiku a nepřijemné konsekvence, které nelze přeskochit, jak se o tom jistě i sám Husák musel přesvědčit. Čistky ve straně, v politickém a hospodářském aparátě, stejně jako ve vědě snad — aspoň na povrchu — zocelily tyto organismy ve smyslu poslušné konformity s příkazy jdoucími se shora — sotva je však uschopnily pro kvalitnější výkon jejich poznávací, rozhodovací a řídicí činnosti. Zdá se mi tedy, že pravda bude Husákovi odeprána i pro jeho soukromou, pro jeho opravdu intimní potřebu. A i kdyby — možnosti použití takové soukromé znalosti jsou velmi omezené.

Je však otázka, jestli sám hospodářský vývoj nedá v příštích letech svými tvrdými skutečnostmi znovu znát to, co zdráhavě a jen napolo, ale nakonec přece jenom musel poznat a uznat i Novotného režim, že totiž prosperující hospodářství není možné mimo skutečně demokraticky organizovanou společnost s odpovídající kontrolou výkonu moci, svobodnou tvorbou veřejného mínění a ostatními atributy demokracie, že takové prosperující socialistické hospodářství se neobejde bez gruntovní ekonomické reformy, která by větší díl hospodářské subjektivity, kterou si usurpovalo byrokratické centrum, vrátila podnikatelsky svěprávným pracovním kolektivům a v jejich rámci i mimo ně rozšířila prostor ekonomické motivace a iniciativy pro každého občana.

Jednoduše řečeno — čtu-li text směrnic pro hospodářský vývoj první poloviny sedmdesátých let,

(pokračování na str. 2)

(pokračování na str. 6)

Foto: J. Rakušan

další soud?

Podle zpráv přicházejících z Prahy mají být postaveni před soud Milan Otáhal, Vilém Pročan, Irena Seidlerová a Viktorie Čechová. Žaloba jim klade za vinnu, že podle paragrafu 100 a 104 se dopustili rozvracení a hanobení socialistické společnosti. Tohoto hanobení a rozvracení se ovšem měli dopustit ještě v roce 1968, tím, že se podíleli na vydání takzvané Černé knihy. Tato publikace historického ústavu Československé akademie věd, vydaná pod názvem Sedm pražských dnů, několik týdnů po invazi do Československa, soustřeďuje de facto pouze dokumentaci onech kritických dnů a měla být protiváhou proti všem lžím a polopravdám sovětského falsifikátu – takzvané Bílé knize. Sedm pražských dnů nebylo veřejně prodáváno; kniha měla sloužit, jak se říká v předmluvě, jako studijní materiál pro historiky v budoucnosti. Ovšem pravdivé zobrazení oné doby, postoje jednotlivých politiků, kteří dnes říkají něco zcela jiného než tehdy (např. Husák, Štrougal), to všechno je pro dnešní režim krajně nepříjemné. Proto má dojít k soudu. Jak zlé to musí být však se společností, kterou rozvrací a hanou pravda. Ovšem nejlíp vědomí pro organizátory soudu je to, že fakta sebraná v památné Černé knize, která byla na Západě přeložena do většiny světových jazyků, nemůže žádný soud zprovodit ze světa a že se skutečně jednou stanou i pro československé historiky ve vlasti uceleným studijním materiálem pro objektivní posouzení té doby, i úlohy jednotlivých osob v ní.

provokace

Po zemi, v níž žije přes 25.000 uprchlíků před dvěma sovětskými agresemi, se rozletělo koncem května tisíce plakátů s rudým srpem a kladivem, aby snad Maďaři a Čechoslováci ve Švýcarsku náhodou nezapomněli na ombličky sovětských okupačních tanků. „První sovětská exportní výstava“ v Basileji, kterou ty plakáty bombasticky oznamovaly, neslibovala předem mnoho dobrého pro nikoho, kdo ví, čemu sovětské zahraniční expozice už tradičně slouží a co propagují. Trvalo ale téměř dva týdny, než si Švýcaři všimli, že ve vilinách a na panelech výstavy se působí na návštěvníky stovkami antisemitských a antiizraelských brožur, knih a plakátů, zaměřených nadto urážlivě proti vládám a hlavám států „imperialistického tábora“. 10. června podal poslanec basilejského kantonálního parlamentu dr. M. Eulau interpelaci, v níž upozorňoval na štvavou sovětskou propagandu na obchodní a průmyslové výstavě a dožadoval se úředního zákroku proti „zneužití hostitelského práva“ a proti „státne nebezpečnému a proti jiným zemím zaměřeného propagačního materiálu“. Basilejská kantonální vláda reagovala tentokrát bleskově. V týž den odpověděla na interpelaci ostrou pohrůzkou, že dá sovětský propagační materiál zabavit státním zastupitelstvím, jestliže jej vedení výstavy samo neodstraní a nadto prohlásila, že nemůže trpět propagandu, urážející spřátelené národy a náboženské menšiny, a že sovětský postup v Basileji zakládá skutkovou podstatu **trezného činu** „pomluvy státu Izrael a urážky hlav cizích států“. Aby své kategorické stanovisko vůči sovětské provokaci podtrhla, dala úředně přelepit 90 „protisocialistických a protiimperialistických“ plakátů arabských nacionalistů, které sovětskou propagandu ve výstavních pavilonech doplňovaly a byly vylepeny v dohodě se sovětskými pořadateli. 11. června Sověti kapitulovali a po dlouhém bouřlivém jednání s delegací kantonální vlády inkriminovaný materiál z výstavy odstranili.

Zda tím celý skandál končí a nebude mít diplomatické dozvuky, se nedá říci; aspoň těžko si před-

stavit, že by se Sověti smířili se svou blamáží a nevyužili incidentu k novému tahu. Jedno je jisté: sovětská oficiální místa znovu prokázala, že se nešílí žádné provokace ani na neutrální půdě, i když utrpěla další mezinárodní ostudu, která, i když v detailu, vrhá pravé světlo na sovětské představy o „uvolňování“. Ostatně, drzost o to větší, musí-li sami dobře vědět, s jak prudkým odporem se už delší dobu setkává ve Švýcarsku sovětský rasismus.

-ip.

nová hymna

Hymna Centrální skupiny vojsk. Slova a hudba: I. Rajevskij.

Řekly nám mámy: Hybaj, chlapi! Šli sloužit mladí vojáci za hranici. Darmo že čekali doma dopisy od nich?

Eh, to se asi letadlo s poštou zatoulalo
Ej, Centrální skupina vojsk tak trochu na válečný noze!
Ej, cestička daleká je nám tak milá cesta bojová!
Bud', vojáku, ještě statečnější, bud', vojáku, ještě silnější, pomni, ty šťastlivče: Vlast

s tebou!
Služba nebývá pro vojáka vždy lehká,
on však vždy poslechne, všechno splní,

ať je unaven nebo trpí žízni, často místo gríši chopí se zbraně.
Bud', vojáku, ještě odvážnější, bud', vojáku, ještě hroznější, pomni, ty šťastlivče: Vlast

s tebou!
Pevni jako skála stojíme zde svíráme svou zbraň za naši zem.
Češi a Slováci nikdy nezapomenou: Přišli jsme na pomoc v ten nejtěžší čas.

Ej, Centrální skupina vojsk je tak trošičku na válečný noze!
Ej, cestička daleká je nám tak milá cesta bojová!
Bud', vojáku, vzorným, bud', vojáku, věrným, pomni, ty šťastlivče: Vlast

s tebou!
Pointu té písně připisujeme na věčnou paměť ještě i v originálu ruském:

Čechi a Slováci pomniť budut nas, my přišli na pomošč v samyj trudnyj čas!

Hudba je veselá, naprosto socialisticko-realistická, s mnoha fanfárami a monumentálním závěrem. Vyšlo to pěti Supraphonu na desce Stereo 1260426 spolu s „Baladou o ruských chlapcích“ a mírovou písní J. Zarického „Armáda je vždy na pochodu“. Zpívá soubor písní a tanců Centrální skupiny vojsk, vyznamenaný od SČSP čestnými odznaky I. stupně „Za upevnění přátelství mezi SSSR a ČSSR“.

Zbývá jen otázka, nakolik se tomuto vynikajícímu souboru podařilo za dva roky jeho činnosti přehlušit trapný dojem ze všeobecně rozšířené písničky kontrarevolucionářů „Jdi domů, Ivane, tady tě holky nemilujou“. Přinejmenším ovšem nutno uznat, že píseň Centrální skupiny vojsk šťastně obohatila marxisticko-leninské učení. Vladimír Iljič Lenin se totiž před půl stoletím naivně domníval, že imperialismus je nejvyšším vývojem stádiem kapitalismu.

V. J. K.

Kresby v čísle I. Steiger

je komunismus životaschopný?

(dokončení ze str. 1)

globálních úkolů pro jednotlivá odvětví a podniky. Např. Československo vyrábělo před čtyřmi lety zhruba jeden a půl miliónu druhů výrobků a pouze 12.000 z nich bylo předmětem jmenovitěho plánování.

Třetím základním nedostatkem podle prof. Šika je, že takzvaný socialistický systém není schopný honorovat ekonomickou činnost lidí podle užitečnosti, kterou tato práce přináší pro celou společnost.

Komunistický hospodářský systém však trpí především tím, že „socialismus“ byl povýšen na dogma, že ortodoxní marxisté, kteří se stali apologety ideologie a přestali být vedci, odmítají základní principy, na nichž je marxismus vybudován. To například znamená, že žádné poznání není konečné a jediným kritériem teorie musí být praxe. Ovšem právě v takzvaném socialistickém systému je řada principů tabuizovaných, nesmí být podrobeny vědeckému zkoumání. Rovněž chybí jakákoliv konfrontace teorie s praxí, což je pochoptelné, neboť právě tato konfrontace by prokázala neudržitelnost většiny teoretických postulátů. Jsem hluboce přesvědčen, řekl prof. Šik, že tento státně monopolistický systém na Východě není schopen dalšího rozvoje. To, že se mocenským prostředky může udržovat ještě několik desetiletí při životě, není potvrzením jeho životaschopnosti, neboť v historii několik desetiletí nehraje žádnou roli.

Dirigistické hospodářství východního ražení zklamalo především proto, že není schopno dosáhnout vytčených a pro společnost potřebných cílů. Tam, kde si stát může dovolit přímé preference, kde je možno uložit konkrétní úkoly a ty sledovat, jako je tomu například ve zbrojním nebo kosmickém programu, tam je schopen dosahovat také úspěchy. Ovšem toto není možno dělat u masové produkce spotřebního zboží, a proto tam vždy znovu bude docházet k disproporcím.

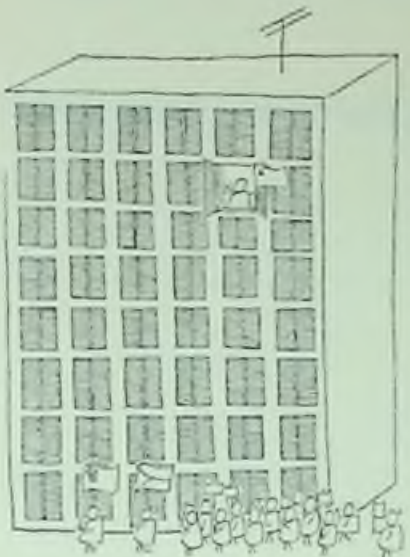
Z tohoto hlediska je třeba posuzovat i pátlou československou pětiletku. Je možné, že se podaří vylepšit bytovou výstavbu, když se do ní budou investovat potřebné prostředky, pokud se zajistí dostatek kvalitních vedoucích pracovníků a dělníků, pokud se nebude plánovat globálně. Ale československé hospodářství se nemůže vyvíjet pomocí další extenzivní výstavby dalších závodů. Při intenzivním rozvoji je však třeba klást zásadní otázky: K čemu je potřeba lépe využívat stávající výrobní fondy – k plnění globálních plánů, nebo k uspokojování reálných potřeb trhu? Jak měřit výsledky takzvané „komplexní socialistické racionalizace“, když všechny ceny jsou umělé stanovové a jsou víceméně fikci, a když často jde o racionalizaci zbytečné výroby, která přináší společnosti pouze minimální užitek.

Z těchto důvodů považuje prof. Šik tržní hospodářství za nezbytný regulativ ekonomických systémů. Tržní ceny, konkurence, volba výrobce, to jsou podle prof. Šika, spolu se základním plánováním směrů vývoje – a účelnou finanční politikou státu, předpoklady harmonického ekonomického vývoje společnosti.

Rozlišují socialismus a komunismus, řekl prof. Šik. Jsem socialista a vzhledem k tomu, že neexistuje v praxi žádný komunistický systém než ten, který znám z vlastní praxe, musím ho zásadně odmítat. Především proto, že diskredituje myšlenku socialismu jako takovou u širokých vrstev obyvatelstva na Západě. Socialismus může zvládnout pouze tehdy, jestliže bude přitažlivý svými činy, svými výsledky, nedá se rozšiřovat mocensky nebo vojensky, jak se to snaží praktikovat Sovětský svaz. Na závěr k vystoupení prof. Šika ve studentském městečku ve Freimanu je snad třeba ještě říci, že studenti vyslechli přednášku s velkým zá-

jemem a přednášejícího odměnili dlouhým potleskem a ještě dlouho po půlnoci, když oficiální program již dávno skončil, pokračovali v živé diskuzi v hloučcích. Mladí lidé všude, na západě i na východě, chtějí pokrok a ten se nedá ničím, ani tanky zastavit.

-v-

kdo jsme, odkud jdeme — a kam?

Jsou otázky, na které si musí odpovédět každý z nás, a ta titulní patří mezi ně. Jsou odpovědi, které se ve větší či menší míře shodují. To je základ jakéhokoli společenství.

KDO JSME?

Národ tvoří vědomí jednoty území, jazyka, historie a kultury. Jsme lidé vytrženi ze své země (...lu zemi krásnou, zemi milovanou, kolečku mou i hrob, již v dědictví mi danou...) těžko, přetěžko si zachováváme svůj jazyk přes předěl generací, historie, ač matka přítomnosti, je věci se kterou si nevime příliš rady, a kultura, kterou jsme si s sebou přinesli musí jen těžko odolávat drtivému kolotoči životní nutnosti země jež nás přijala – ale přetavíme, či chceme se proto přestat cítit Čechoslováky?

ODKUD JDEME?

Z míst, jež ač jsou našim domovem neposkytovala nám pocit jistoty a bezpečí, které jsou základním předpokladem pocitu domova. Všichni víme PKOC. Opustili jsme svou zemi proto, abychom mohli žít svobodně. Stojí však psáno, že svoboda je nedělitelná, a naše osobní svoboda zde je tedy částí nesvobody našich rodin, našich řek, lesů, domů, celého našeho národa doma. A odešli jsme přece také proto, abychom tento prostor mezi svobodou a nesvobodou pomohli překlenout, – nebo snad jen kvůli tomu, abychom se věnovali sami sobě? Jen proto, že v této zemi nemusíme stát frontu na vepřové a kedlubny? Jen proto, abychom svůj povznesený zadek vozili na sedadle osmiválce? Pochybují, že takovéto důvody kdokoli uvedl jako příčinu svého odchodu do žádosti o politický asyl. Ale přece, zdá se, je mnoho z nás, kteří vyznávají právě jen tento druh lidské malosti. Věříme však, že i na tuto otázku najde velká většina z nás časem společnou odpověď.

KAM?

K nastoupení cesty jež by přinesla i naši zemi, lhotejno už zda bychom tam znovu chtěli či nechtěli žít, kus svobodné a důstojné lidské existence. A jistě si také přejeme, aby naše země, jednou, do svobodné soutěže mezi svobodnými národy nevstoupila s neodčitelným handicapem. Existují způsoby jak se pokusit zabránit tomu?

Nacisté vedli jeden ze svých prvních úderů proti našemu národu uzavřením vysokých škol. Ponížit naše školství byla i jedna z prvních starostí komunistů po roce 1948 – a je to starost soudruha paranoického ministra Hrbka také dnes. Jak prostě, zbavit národ jeho inteligence. Namísto lidí svobodného úsudku vychovat

poslušné omezené stavitele impéria. Prostředky všech okupantů jsou úměrné cílům.

V osobních rozhovorech, na stránkách exilového tisku, lu i jinde vyjadřujeme nolihost vůči stavu světa a vůči komunismu pak zvláště. Stejnými počiny reagujeme na stav americké či vůbec západní zahraniční politiky, jež nám připadají ve smeru k onomu hnutí sdruženého duševního podsvětí, smířlivé.

Nuže, učinili jsme sami dost? Učinili jsme něco více než pár více či méně bouřlivých schůzí a protestních shromáždění? Učinili jsme aspoň trochu něco, co by našemu domácímu režimu bylo vskutku nepříjemné? Slysím otázku, zda k tomu byla příležitost. Prátele!

JE K TOMU PŘÍLEŽITOST!

Zajistit české a slovenské školství, zajistit instituci starající se o svobodnou vědeckou práci v oborech češtiny a slovenštiny, naší literatury, kultury, historie. Tedy právě těch odvětví, které politická doktrína panující v Československu zasáhla a zasahuje nejhlouběji. Zdůrazněme zde ještě jednou pojmy **svobodný a vědecký**. Neboť bez svobody není skutečné vědy – a vice versa.

Snahy o založení takové instituce v USA nejsou nové. První popud vyšel již v roce 1890, ale podmínky současné akutní potřeby je v nové konkrétní podobě přinesly před třemi roky při oslavách 50. výročí vzniku Československé republiky. Tehdy se znovu objevil návrh na zřízení katedry českého a slovenského jazyka při University of Chicago. Veškeré české spolky i společnosti tehdy také vydaly příslušné podpůrné rezoluce... Ale po třech letech není ke vzniku této stolice o mnoho blíže než tehdy. Jako mnohokrát v minulosti lze i tentokrát realizovat jen myšlenky podpořené ekonomicky. Sebekrásnější idea bez ekonomické podpory visí ve vzduchu, a pokud je to v zemích s totalitním režimem, tedy ti kdo v ní věří visí ještě obvykle také za krky. Jde jen o to, zajistit potřebný kapitál, jehož úrokování postací k dalšímu provozu české katedry.

Národy strukturálně v emigraci či exilu méně početné než jsou naše svá svobodná vědecká učiliště ve svobodném světě mají. Národy strukturálně méně početné dokázaly totiž dát, často v době neuvěřitelně krátké, kapitál nutný pro existenci takové instituce dohromady. Naše národy dosud nikoli.

Každý z nás má mnoho odsuzujících slov proti komunismu. Je každý z nás také ochoten věnovat hodnotu těch několika krabiček cigaret na věc, která má možnost vskutku reálné komunismus poškodit více než stovky tun popsaného papíru a všechny rétorické rezoluce, ty jež byly i ty jež ještě budou, dohromady? Nebo si zůstaneme jen u proslavených pivních řečí a ty cigarety k tomu rozbourané vykouříme?

Věříme, že je dosud mezi námi ochota k obětem, že chceme od života víc než jen ono zmíněné vepřové, kedlubny a sedadlo osmiválce. Ze totiž také my sami stojíme za trochu víc. Ze se jen ptáme po určitém smyslu jakéhokoli úsilí.

Československý člověče, ať jsi kdokoli, ať je tvé postavení jakékoli, ať vyznáváš to či ono vyznání a uznáváš ten či onen politický směr, ať máš rád či nerad ty či ony činovníky těch či jiných spolků. Chce se od tebe zcela málo pro věc zcela dobrou.

Stačí docela málo, ale od každého z nás. Ledově málo, jedno, jediné procento od každého z nás po dobu tří až čtyř měsíců.

Stačí docela málo, teď hned vyplnit šek, vzít obálku, vložit ho do ni a odeslat na adresu:

The Committee for the Establishment of a Professorship in Czech and Slovak Studies at the University of Chicago
1050 East 59th Street
Chicago, Illinois 60637

Považujeme vznik této katedry za reálný a nejbližší smysl našeho exilu. Považujeme vznik této katedry za měřítko naší národní kvality. Za měřítko kvality každého z nás.

adolf müller

nová historická etapa

Hlavní naše pozornost je zaměřena na vývoj uvnitř naší vlasti. To je pochopitelné a stejně pochopitelná je i skepse, která je obvykle výsledkem tohoto zájmu. Československá otázka je však spíše závislá na celkovém vývoji mezinárodního dění, než na tom, co se odehrává bezprostředně uvnitř státu. Tato téze se obvykle obecně uznává, nicméně mezinárodní, zahraniční politický vývoj probíhá relativně tak pomalu a komplikovaně, že mnozí z nás vyvažují skepsi častěji ilusemi, než věcným rozbořením světových zahraničních politických souvislostí. Dochází dokonce i k dalším paradoxům: ti, kteří se o iluse (o možné zásadní změně československých vnitřních poměrů) nejsilněji opírají, patří současně k nejostřejším kritikům údajné „ilusorní politiky“ těch států nebo vlád, které se právě o zrychlení mezinárodního dění nejvíce snaží. Ilustrují to ostatně nejlépe denní spory o německou novou východní politiku. A v současné době i spory o to, jak hodnotit rostoucí zájem obou světových supermoci o projednávání komplexu bezpečnostních otázek, zvláště těch, týkajících se Evropy.

V co možno doufat, čeho se obávat?

Tuto otázku si neklademe do zajísta sami. Položil si ji před několika měsíci v americkém Kongresu prezident Nixon, když hovořil o tom, že „systém mezinárodních vztahů“, tak jak se objevil, jako výsledek druhé světové války „se nachází v období přechodu“; klade si ji zřejmě Brežněv, hovořil-li na XXIV. sjezdu v Moskvě o „mnohotvárném procesu změn, který probíhá v rozsáhlých částech světa“; stejně jako Čou-en-laj naznačuje-li – asijsky květnatě – „vývoj k novým začátkům světového uspořádání“. Prvý měl na mysli především dynamiku Japonska a rozvoj integrace západní Evropy, druhý problémy východoevropského bloku a krisová centra, jakými je např. Blízký východ a třetí bezpochyby rozvojový svět a výraznější nástup Asie do světové politiky. Všichni jsou si však vědomi jednoho: bipolární rozdělení světa, s nímž se tak pohodlně vystačilo v minulém čtvrtstoletí, praská ve švech a přání prvních dvou, vystačit s ním i nadále, stejně jako přání třetího, zménit bipolarní v tripolární, přináší nové problémy, které nelze jen odsuzovat, nebo řešit hrubou silou, či ideologickými frázemi.

Kvalitativní rozdíl v poměru vojenských sil obou supervelmocí na jedné straně a ostatních částí světa na straně druhé sice dále trvá, avšak pouhá stále se zvyšující vojensko-technická převaha nemůže, vylučuje-li pud sebezáchovy, tak jako tak, masivní nasazení nejmodernějších vojensko-mocenských prostředků, řešit prosazující se rozdílné zájmy, jak mezi velmocemi navzájem, tak uvnitř sfér jejich vlivu, či vůči ostatním částem světa. Stále větší počet až dosud vnitropolitických otázek (nejen již hospodářský růst, stabilita měny, technická kooperace, ale i urbanistika, čistota ovzduší a vod, problémy dopravy, atd., atd.) se stává součástí zahraniční politiky, nebo – slovy jiných autorů – vnitřní politikou planety. Růst a komplikovanost nových problémů přepíná rozpočet i těch nejsilnějších a konfrontuje, silněji, než kdy v minulosti, smysl vlastní politiky s dosavadními mocenskými nástroji, ba s dosavadní strategií a taktickou metodikou. Pouhá eskalace vojensko-mocenských prostředků dosahuje posledních příček žebříku. Její pokračování je sice teoreticky možné, ztrácí však původní význam a překračuje existující národohospodářská měřítka. Aktuální se stává tedy **de-eskalace** – sestup s nikam nevedoucího žebříku – k novému racionálnímu jádru státní či nadstátní politiky. I tento směr vývoje přináší mnohá nebezpečí a více nových, otevřených otázek, než vývoj dosavadní. A to nejen po-

kud jde o vyváženou rovnováhu deeskalace mezi oběma velmocemi, ale i pokud jde o odraz takového vývoje na charakter a stabilitu dosavadních společenských systémů. V každém případě však jde o první signály vývoje, který (ať si to dnes nejsilnější velmoci přeji či nikoliv nebo v celém dosahu uvědomují či nikoliv) otvírá prostor i jiným státům a nadstátním útvarům, jakož i novým myšlenkám a programům.

Taková je zřejmě základna a pozadí celé řady politických aktualit, s nimiž se setkáváme v průběhu posledních měsíců. Aktualit, jakými jsou diskuse o budoucí formulaci americké zahraniční politiky, zintenzivnění čínského zájmu o styky s vnějším světem a s tím vším související sovětské návrhy, např. na omezení vojenské prezence supervelmocí v Evropě, nebo jednání SALTu, či konference NATO v Lisabonu. Konstatovat více, než jen počátek nové historické etapy, nebo očekávat více, než jen protikladné první kroky ovlivněné ještě asi na dlouho dosavadní zahraniční politickou logikou a myšlenkovou úrovní jednotlivých politických akτέρů, by bylo ilusí. Ignorovat tyto výhonky budoucí historie závěru dvacátého století a stavět se, ať již z ne-pochopení, ze staromilství, z maximalismu, nebo ze strachu z nových rizik, proti jejich dalšímu růstu, by bylo nejen naivní, ale i proti našemu optimálnímu národnímu zájmu.

Československo, ve světě přežívajícího všerejška, ve světě dále upevňovaných bloků, v rámci stále izolovanějšího komunistického, východoevropského „tábora“, v atmosféře až do absurdit dotlažené ideologizace politického života atd., by nemělo naděje na dostatečné realizování svých národních

zájmů a nemůže počítat s možností, byť i relativně omezené svobody a volby vlastního vývoje. Intenzita národní (nebo většinu společností alespoň reprezentující) politické vůle (vycházíme-li z toho, že i „národní“ vůle neexistuje nikdy jinak než v rozporné podobě) můžou sice postavení země, v těchto podmínkách, poněkud ovlivnit, nebo vést až k ojedinělým pokusům o kvalitativní změnu, nemůže však, zřejmě, sama o sobě, rozlomit krunýř světového uspořádání, jehož je jen nepatrnou součástí. (Ostatně, omezený zájem o mezinárodně politické souvislosti v době „pražského jara“, nebyl jen na uklidňování Sovětů vypočítanou taktikou, nebo pouze důsledkem subjektivní nezralosti politiků, ale i projevem podvědomé citěné obavy z těchto hranic svých vlastních možností.)

Úsilí těch, kterým jde skutečně o perspektivní dosažení oně možností, realizovat optimální československé národní zájmy, se musí logicky soustřeďovat na to, co pomáhá naznačený mezinárodní vývoj směrem k očekávaným změnám, zrychlit. Jen vývoj směřující k uvolnění blokových vazeb, k multipolaritě, ke zkomplikování mocenských zájmů, k oslabení jednoznačných sfér vlivů velmocí, k rozředění vojenských bloků a v důsledku toho i k odpovídajícím změnám politického myšlení, poskytuje malým státům, v Moskevské sféře vlivu zvláště reálné naděje na postupné zvětšování svobody vlastního vývoje. Ze podobný vývoj nemůže být jednostranný, tedy jen oslabování vazeb v jednom bloku při utužování bloku druhého, vyplývá z dnešního poměru světových sil. Ze podobný vývoj, zvláště v Evropě, může přinést mnohá nová nebezpečí (nebezpečí vyplývající jednak z asy-

metrie v postavení obou světových hegemonů, USA a SSSR, vůči Evropě, což je zvláště zřejmé např. v otázce stažení či snížení stavu sovětských a amerických jednotek v Evropě; nebezpečí z protikladnosti národních zájmů evropských kontinentálních mocností apod.) je neméně zřejmé. O to spíše je však nutnost dlouhodobého a všestranného jednání o evropské bezpečnosti nezbytná. Souhlasíme-li s tímto závěrem, znamená to, že máme iluse o zámořech těch, kteří podobné jednání dnes nejintenzivněji prosazují, či těch, kteří jsou postupně ochotni s ním souhlasit.

Záměry Moskvy v souvislosti s evropskými jednáními o bezpečnosti, jsou jednoznačné: odlehčit své přelížené velmocenské politice v Evropě s úmyslem soustředit se, o to více, na bipolární konfrontaci či spolupráci (jak kde) v druhých částech světa. V tomto smyslu je tento zájem v mnohém velmi shodný se zájmy USA. Vedlejšími, nikoliv však podřadnými zájmy Moskvy přitom zůstává: dosáhnout v rámci podobných jednání uznání a upevnění nejen již jen teritoriálního, ale i politického státu quo ve východní Evropě, případně oslabení americko-západoevropských svazků. (Ani v tomto případě nechybí v západní Evropě a v USA těch, kteří by byli ochotni, v zájmu toho, zabránit druhému vedlejšímu záměru Moskvy, souhlasit se záměrem prvním.)

Především však v zahraniční politice platí: odmítat jednání jen proto, že jsou známy původní záměry provínika – k ničemu nevede. Tim spíše, jsou-li to zájmy tak rozporné, kdy má protivník jen málo naděje na to, realizovat je všechny. A ještě spíše tehdy, jde-li o záměry (dilem shodné), které otevírají cestu k vývoji, jehož dosah může protivník sice předpokládat, ale nemůže mu, pod tlakem okolností, zabránit.

Otevřít cestu k podobnému vývoji má i stránka taktickou. Má-li globálnější jednání mezi Západem a Východem vůbec zdárně začít, nelze sice přehlížet, nebo zapomenout na charakter „protivníka-

partnera“, a na – z tohoto morálního charakteru vyplývající – minulé činy, není třeba však zbytečně otázkami minulosti ohrožovat projednávanou budoucnost. Předpokladem každého jednání je snaha o zlepšení atmosféry a vyjasnění vlastních pozic tak, aby jednání neskončilo ještě dříve než pořádně začalo. To je jádro sporu o právě proběhlou fázi dialogu, reprezentovanou především ofenzivním nástupem německé východní politiky. Počítat je třeba také ze skutečnosti, že dialog mezi Západem a Východem bude po jistou dobu určován jednáními velmocenských mluvčích obou dosavadních bloků, což je zřejmě charakteristické právě pro současné dny – po moskevském sjezdu a konferenci NATO v Lisabonu. Teprve později je možno počítat s podstatnějšími bilaterálními kontakty jednotlivých členů obou bloků. Emotivní přístup k otázkám taktiky v těchto fázích jednání (přístup často přiznačný, byť pochopitelný, pokud jde o představitelé politických emigrací) by nebyl dobrým rádcem. Naproti tomu často se také objevující politická naivita a podceňování záměrů a metod SSSR na straně jeho západních, demokratických protihráčů, může být škodlivá neméně.

Začíná tedy, nemýlí-li se pozorovatel, zajímavá historická etapa, v níž leží i mnohý z klíčů k našim vlastním problémům. Její průběh či dlouhodobě předpokládaný výsledek: multipolarita i systémově se měnícího světa (zřejmě s mimořádnými vojensko-garancními právy a povinnostmi obou na dlouho nejsilnějších mocností), neřeší ovšem ještě automaticky pozitivně otázky naší národní a státní budoucnosti, ale obsahuje v sobě možnosti takového řešení. Projevy vyzrálé národní politické vůle mohou pomoci k tomu, učinit z možnosti skutečnost. Jinými slovy: věnovat menší pozornost krátkodobým ilusím a o to spíše se zajímat o dlouhodobé, stále konkrétnější, skutečné naděje.

přemyslaný karty byly rozdány

V době, kdy politické, ekonomické, sociální, ale i etické odůvodnění neomezeného soukromého vlastnictví je, nejméně v Evropě oddiskutováno, zvedá Milan Zubatý se zanicením, hodným lepší (a časovější) věci prapor na jeho obhajobu. A dělá to na stránkách Textu, který se ideově hlásí k odkazu pražského jara, jež v žádném svém projevu ani zásadně, ani z taktických důvodů změnu základního smyslu ekonomické socializace neprohlášovalo, naopak, usilovalo o rozvíjení jejího původního smyslu. Jeho argumentace, usilující o brskni logiku, trpí nedostatkem dvojího druhu: neznalostí faktů a neznalostí myšlenkového vývoje (doma i) na Západě.

Tvrzení, že znárodnění našeho klíčového průmyslu (i když to takto neoznačuje, mluví však o akciových podnicích a nemůže mít tedy na mysli holičské a jiné živnosti, znárodněné po r. 1948) bylo programem KSČ je jednou z komunistických demagogií, na kterou – kupodivu – skočil i M. Zubatý. Faktem však je, že znárodnění velkého průmyslu, dolů, bank a peněžnictví navrhla v r. 1945 čs. sociální demokracie a Gottwald s ním souhlasil velmi váhavě z pochopitelných důvodů: neměl pro to příslušnou direktivu, proto také znárodnění bylo v té době provedeno pouze v ČSR a v žádném jiném východním státě. S programem znárodnění souhlasily také ostatní československé politické strany.

Stejně tak není pravdou, že „neexistuje demokratický stát, kde by se většina občanů svobodně (tj. demokratickými volbami) rozhodla pro znárodnění dominantní části jeho průmyslu“. Pomineme-li takovou věc, jako že v žádných volbách se nevolí znárodnění průmyslu je to tvrzení, odpovídající opět demagogii komunistických

dogmatiků. Nehledě na ČSR v r. 1945 (že myšlenka znárodnění byla podporována drtivou většinou obyvatelstva snad je mimo pochybnost) je např. znárodněna velká (a daleko rozhodující) část rakouského průmyslu a jsou znárodněna některá ne nevýznamná odvětví i v ostatních státech (Francie, Anglie aj.). Tvrzení, že „neexistuje stát, kde podobné opatření provedeno bylo a tento stát – tomu na vzdory – demokratickým zůstal“, je tedy nesmysl.

Nejsou to jen levicové síly na Západě, které dnes usilují o omezení dispozice se soukromým vlastnictvím. Jeho politický vliv nikdo dnes už nepopírá; nikdo nepopírá, že není skutečně politické demokracie bez demokracie hospodářské. Rekl to už Masaryk krátce po světové válce; mysl tím však pod pojmem hospodářské demokracie pravý opak toho, co M. Zubatý, pro kterého je pojem „ekonomické demokracie“ právem na neomezené soukromé vlastnictví. Jinde zase ale mluví o ekonomických právech a klade do závorky vysvětlení, že jde o práva odborová. Je to prostě spleť protichůdných pojmů. V ekonomické argumentaci je dnes obecně přijímána téze, že vývoj společnosti dospěl do stádia, kdy rizika, plynoucí ze soukromého podnikání jsou socializována, tj. jejich negativní důsledky rozšířeny na celou společnost, přičemž v protikladu k tomu, řízení hospodářství zůstává v soukromých rukách. A konečně, na poli etiky soukromého vlastnictví věci nedozrálo přesvědčení, že z titulu plyne nadřazenost vlastníků nad jejich zaměstnanci.

Pokud byly naše možnosti doma omezeny nebylo divu, jestliže jsme o těchto myšlenkových prouděch věděli málo nebo vůbec nic. Pobyt na Západě by zejména ty,

kteří se zde pokoušejí myšlenkově působit, měl vést k tomu, aby se po svém novém prostředí porozhlédli. A jen porozhlédnutí stačí, abychom např. viděli úsilí německých (ale i jiných, např. rakouských a francouzských) odborů a socialistů o prosazení práva zaměstnanců na spolurozhodování při řízení podniku.

Neplatí to však jen pro tyto myšlenkové síly, které by M. Zubatý mohl odbýt označením „marxisté všech možných odstínů“, ale i o křesťansky orientovaných směrech. Na II. vatikánském koncilu v r. 1965 byl přijat list Gaudium et spes, který říká: „V hospodářských podnicích jsou na sobě navzájem závislí lidé jako svobodné a sobě odpovědné, podle obrazu božího stvořené bytosti. Proto má být každému dána aktivní účast na vedení podniku“. Podle názoru katolické církve je podstatou podnikání kooperace práce a kapitálu, přičemž práce je primární, nadřazená. Proto také rozhodování v něm má být kooperací, se složkou práce jako nadřazenou. Z toho je odvozována nutnost změny dosavadní struktury podnikání, stavu, v němž vlastníci kapitálu jsou subjektem, vlastníci pracovní síly objektem podnikání. Tim sice nemá být dotčena zásada soukromého vlastnictví jako forma vlastnictví, ale jeho důsledků. Pokud je vlastníci schopen ho využívat vlastníma rukama, zůstává nedotčeno. Obvykle však k tomu potřebuje druhých, jejich kooperace. Nemůže je však nutit, aby uznali jeho nadvládu nad nimi, jeho nadřazenost, a tak mu zužtkovali jeho vlastnictví, píše jeden katolický autor. A podobné stanovisko zastává také evangelická církev.

To je tedy odpověď na otázku M. Zubatého, zda je „soukromé vlastnictví jakousi skvrnou na čistém šitě demokratických států“. I na Západě existuje úsilí o změnu dosavadního stavu, vyplývajícího z velkého soukromého vlastnictví a z jeho důsledků, tj. z nutnosti nesoukromé ho zužtkovat. Rešením má být (v některých případech už alespoň částečně uskuteč-

něné) právo zaměstnanců na spoluřízení podniku. Rozsah tohoto práva je jako politický požadavek formulován v různé šíři; vždy však nejméně jako zrovnoprávnění podílu práce s podílem kapitálu, častěji však s nadřazením podílu práce. Toto je nutné nejdříve znát. Potom odpadnou i silné otázky, jako zda se utvoří také „podnik vlada“ či „podnik policie“, které M. Zubatý klade.

A co Československo?

Jde tedy částečně o jinou cestu, než jakou jsme vykročili my v r. 1945 a zejména než kterou jsme procházeli v pozdějších letech. Jde však o směr velmi podobný onomu, ke kterému jsme směřovali v roce 1968 s programem podnikových rad pracujících. S jedním, a to zásadním rozdílem: předchozí vývoj vytvořil v některých směrech pro takovýto vývoj příznivější podmínky než jaké dnes jsou na Západě.

M. Zubatý klade otázky našeho vývoje v budoucnosti. Vidí je v přeměně dnešních národních podniků v akciové společnosti. Budoucí vývoj našeho hospodářství je však nutno hledat v souladu s ideovým vývojem, ke kterému dospěly průmyslové vyspělé státy západní Evropy a v návaznosti na československou skutečnost. Diskuse o konkrétních formách by musela vycházet z fundované znalosti problematiky, pokud nemá být jen neúčelným a dokonce škodlivým tlacháním.

Ekonomické karty, abych použil výrazu M. Zubatého, byly v Československu v r. 1945 rozdány. Jde jen o to, aby je měli v rukou ti, kterým tehdy byly rozdány, tj. pracující a ne ti, kteří si osobují právo za ně a s jejich bankem s nimi hrát. Zaníceného kritika všeho minulého je nutno odkázat na poznání, ke kterému se dopracovali i jinak myšlenkově ne pružní někdejší monarchové, jež vývoj připravil o koruny, že čas se v historii nevrací. S myšlenkami, které nám prezentoval, se totiž určitě nesetřetne jen „s těmi, kteří nám i zde v emigraci nepřestávají propagovat marxistickou podobu socialismu“.

jan beneš

zneužití kaplanovy turbíny

Bydlím na koleji a je mi osumnáct; většinu lidí, který znám je osumnáct, devatenáct nebo sedmáct, někomu z nich i dvacet, ale většina jich bydlí na koleji. Někdo říká, že je to ohromný, když je člověku osumnáct, a vychouška, která o nás na koleji pečuje v době mimoškolní tvrdí, že je krásný i to, že bydlíme na koleji, ale žádnému z těch lidí, kteří to tvrdí zrovna už nějakou náhodou je osumnáct pryč, a dost dávno. Nevím co na tom mají, třeba na tom kolik je komu let a co to doopravdy znamená. Strašně divná věc, něco jako ten špagát s bilejma špuntama natažené přes plovárnu. Někomu je osumnáct a má prej ještě móóóóó a móóóóó času, nebo ty bys sis měla holka pospišit nebo ti ujede parník a ani nebudě vědět jak. Ačkoliv pětileteř špunt může krásně plavat tam, kde se utopí i stoletý neplavec.

Nejhorší na těch věcech je, že se o nich člověk vlastně NIKDY nedozví proč, nač nebo kvůli čemu jsou, kromě dělání dětí a otravování u potratových komisí. Ale prej jsou příjemný, já si o nich vlastně nedovedu vůbec nic myslit. Ani jestli jsou dobří nebo ne, jenom bych hrozně nechtěla, aby mi ujel parník, zvlášť aby mi ujel a ani bych nevěděla jak. Sice různý ty starší a velice zkušený lidé tvrdí, že v osumnácti je člověk hloupej, ale jak má hloupej člověk poznat, že je hloupej, to už neřekne nikdo! A většina lidí, co nebydlí na koleji a nechodí se mnou do školy vypadá na to, včetně otce a máti, že jim ani nikdy osumnáct nebylo. Nebo teda rozhodně nevědí, co to je bydlet na koleji, když je člověku osumnáct, a když už všechny holky můžou vykládat o tom jak jsou zkažené a jaký to bylo, když se zkazily a nadále kazí, a mně při tom strkají hlavu pod deku, abych neslyšela o čem se spolu baví dospělí. Boj! nevinnej není v tom případě vůbec nic krásného, i když šerif říká, že jsme nejzkaženější internát v celém kraji. On byl předtím ředitelem internátu a nemůže si zvyknout říkat kolej.

Ale to s tím vlastně nemá co dělat. To, co slím má co dělat, je Kaplanova turbína a Karel Major, který si ke mně chodil tříkrát denně ve škole půjčovat gumu nebo pero a jiný náležitosti. Jednou dokonce i zrcátko, že prej mu něco padlo do oka. To holka hned pozná, když k ní takhle někdo přijde jestli doopravdy něco potřebuje nebo jestli si ty věci půjčuje jen proto, aby si mohl mít něco společného a o čem kecat. No a Kája je moc hezký kluk, říkáji to VŠECKY holky.

Jednou si taky půjčil gumu, vlastně JAKO si půjčil gumu, a pak mi ji JAKO nechtěl vrátit, až jsme se teda dohodli, že mi ji dá druhý den po škole. Chtl hned ten samý den, ale ono je prej lepší, když musí kluk trochu počkat, aspoň holky to tvrdí, a já mu řekla, že musím ke krejčímu a nemám zrovna čas.

Večer jsem vzala svou nejlepší sukní a ustříhla z ní šerť centimetrů, celý pokoj to pak zarovnával, abych to vůbec mohla vzít na sebe a jít taky do školy. Za peníze na obědy, který mi poslali naši, jsem si koupila o dvě čísla menší svetr, bilej a ke krku a červenější prstíčkama na rukávech a vopřed přes prsa. Máme na koleji jen malé zrcadlo, ale všechny holky říkaly, že vypadám ohromně, skoro jako Bardotka, nebo ještě líp než ona. Taky mně připadalo, že to není špatný. Ne že by se mi na to rande nějak moc chtělo... ale když už člověk dělá takový přípravy, tak se pak nehodí nechodit tam. A když už má rande, tak má k něčemu vypadat. Takže nakonec se mi ani nechtělo spát, abych z toho svetrů a z té sukně nemusela.

Ve škole to šlo, dokud jsem seděla v lavici. S Kájou jsme ra se be jen tak mrkli, jako že všechno je úplně jasné, a že se odpoledne sejdem za boudou. Ani si ten

den nepřišel nic vypůjčit. Pak přišel matikář Stětina a z něčeho nic mne vytáhnul. Byla to bomba, on hrozně moc málo zkouší. Sbírala jsem si jako věci po lavici a myslela si, že TOHLE je teda trest za to všechno na co se chystám, a že dostanu kvůli Karlovi kouli, a jestli ji dostanu, a nevěděla jsem proč ne, tak že už nechci Karla NIKDY v životě ani vidět, a na to rande, že ani NEPOMYSLÍM. Pámbičku, prosím te, ať nedostanu kouli, ať mi ji nedá a já na to rande třeba ani nepůjdu, ale hlavně ať ji pámbičku nedostanu, prosím tě! A pak, když už nebylo vyhnouti, jsem se sebrala a šla k tabuli.

Jenomže soudruh matikář Stětina, co ho máme taky na deskriptivní geometrii a fyziku, mi vůbec neřekl co mám u tabule dělat a proč mne tam vlastně vytáhnul. Začal diktovat nějaký příklad, a nož jsem ho vůbec mohla stačit napsat a než jsem se mohla mrknout jestli Karel vidí, jak mi to v té zkrácený sukní a v tom bílým svetrů sluší a padne, vytáhnul na jedinou matikář z kapsy kůžičku na brejle a strašně dlouho si je pořádkem čistil a zkoušel a zas čistil, koukal proti oknu, dechal a zas čistil a já tam s křídou v ruce stála jako tvrdý Y, až si je konečně nasadil a začal z něčeho nic vykládat namísto toho příkladu nebo kvadratických rovnic, o Kaplanově turbíně, a že nás tím, nás malej národ, proslavil po celým světě ještě když jsme nebyli samostatný a nikdo o nás nic nevěděl a všude se Boheme překládalo jako Cikáni. A ještě než jsme se vzpamatovali z té turbíny, tak už si znova čistil brejle a říkal, že mládí, mládí, to je krásná věc, a on taky, on sám, se dosud cítí velmi, velice mlád. Načež zapraskal kloubama prstů, z čehož mi vždycky běhá mráz po zádech, podíval se ven z okna, poklepal hlavou, podíval se mi na ten vzorek na svetrů a řekl:

„Tak si běžte sednout Ulrichová, načpak už ještě stojíte...“, no běžte!“ a houpal se ze špiček na paty a dělal hmhmhmhm. Potom se kouknul na orloj, on nosí v kapse cibule jak závaží od záclon, viděl, že za chvíli bude stejné zvonit, napomenul nás, ať nehlučíme, sebral se a šel.

A já šla na to rande. Jednak jsem kouli z matiky nedostala, jednak se mně Karel pítal jestli jo, a já řekla že jo, takže to už vlastně bylo úplně nový rande dohodnutý až po tom dohovoru s pámbičkem. A měli jsme ho na hřbitově. Mít rande na hřbitově je rozhodně lepší než mít rande na ulici, aspoň u nás ve městě, tam pořád někdo chodí nebo vy musíte někam jít a nakonec je člověk uchozenej jak listonoš, má pučejře a silonky nadranc. Na hřbitově je ticho, stromy a lavičky a člověk se tam může trochu bát. Klukům, aspoň holky to říkají, to dělá moc dobře, když se holka bojí. Třeba bouřky nebo automobilů. Jsou pak ohromně silný. Silnej kluk je prima věc a každou vám ho závidí.

Sedli jsme si na lavičku u jednoho hrobu, docela starýho a opuštěnýho hrobu úplně u zdi. On byl vlastně celý hřbitov opuštěnej, protože to byl židovskej hřbitov, a židů u nás ve městě po válce už vůbec žádný nezůstali, aspoň já neznám ani jednoho člověka, co by byl žid, a na ten hřbitov vůbec nikdy vůbec nikdo nechodil, bylo to tam jak džungle, stromy a keře, a hroby s odvalenými deskama, jak tam Němci kradli mrtvolám zlatý zubní a prstýanky, což všechno znám už jen z vyprávění, to je hrozně dávno, já nebyla ještě na světě, ale všechny holky z koleje si dávaly rande na kterých jim záleželo na židovským hřbitově. Vrata byly odvezeny do sběru a zeď u silnice skoro úplně rozebráná, protože každé něco staví a cihly nejsou k sehnání.

Jak jsme si sedli, shrnula jsem si sukní, aby mi JAKO nebylo vidět na kolena, ona ale na to byla stejně moc krátká, jenže on by si

toho asi byl ani nevšimnul, kdybych ji nestahovala, že to JAKO nechci. On akorát seděl, vždycky se nadechnul, že chce něco říct, ale pak jen polknul a povídá:

„A nic...“, a mávnul rukou, že doopravdy nic. Ačkoliv holky v koleji vždycky tvrdily, že nejdřív té JAKO vezme za ruku a musíš mu ji napřed vytrhnout a tak... A abych až on udělá tohle, řekla nebo udělala tamto.

Jenže on neudělal nic. Jenom seděl a koukal na zadní strany pomníků a přeraženéj sokl se zlatým nápisem FAMILIE LUSTIG a do cestičky, kde kdysi bejval písek, potom si zapálil cigaretu, abysme už byli jako doopravdy dospělí.

Myslela jsem na to, jak mi v poledne mazaly holky tváře mejkempem a jak jsem si půl hodiny

museli zůstat celou věčnost třet na těch špinavejch prknech, než to bidlo dala dohromady, než se refila s háčkem do drátěnýho očka na tý lampě a než jí ta lampá konečně chytla.

Pak mi Karel pomohl dolů a nejmíň desetkrát se ještě zeptal, jestli jsem tomu dost rozuměla a doopravdy rozuměla, že by mi třeba někdy zas mohl povědět o něčem, čemu bych dost nerozuměla a tak. Jenže už bylo hnedle devět a já musela do koleje, to ne tak moc, jako on musel domů, protože je na privatě a bydlí u strejčka a musí bejt do devíti doma, akorát někdy se může vymluvit na schůzi ČSM nebo něčeho a chodějí s klukama ke koleji sedět na schodech před vchodem a kouřit. Tak odklusal a já si konečně mohla zabulit. Za ten mejkemp, za tu

vička těch věcí, a mně se staly všechny.

A tak jsem si bulila. Na ulici a pak kolem vrátný a po schodech nahoru, a když už se mi chtělo přestat tak jsem si vzpomenu-la na odlakovač nebo ty boty a práci se sukní a šlo to dál. Takže holky na pokoji, který mne s napětím očekávaly, okamžitě spustily vítězný pokřik, když viděly jak jsem ubulená, vítězoslávu nad tím, že jsem už taky zkažená, a že jsem si to taky oplakala, a ptaly se jestli teda jo, a já řekla že jo, protože jsem se už děsně styděla bejt jediná nezkažená holka na nejzkaženější koleji v kraji. A když se pořádkem ptaly, jestli jo a jak a co, tak jsem jim to vykládala že teda s Karlem a na židovským hřbitově, protože to všechno už se na koleji mockrát vykládalo a židák figuroval v každým druhým takovým vyprávění, ono je to nejbližší místo a nejšíkovnější místo pro tyhle záležitosti v celým městě. A bydlet na koleji to je docela něco jinýho než doma nebo třeba v hotelu. Doma si nikdo nepůjčuje váš župan a žádný hotelovej porlír netvrdí, že musí zastupovat vaši matku. Takže nakonec jsem tomu svému vyprávění už i začala pomalounku věřit a připadala jsem si už zkažená, když tomu věřily všechny ostatní, a když už jsem znala ty jejich příběhy ze židovských hřbitova, a když večer přišla vychouška s haldou dotazníků kvůli umístěnkám, a byly tam takový ty rubričky o majetkových poměrech a odbojový činnosti za okupace a všech možných volovinách ze kterých si s holkama vždycky děláme legraci, tak holky říkaly:

„Nic si z toho nedělej, že nemáš odbojovou činnost, aspoň už jsi taky zkažená jako my a neděleáš naší koleji, která je nejzkaženější v kraji, ostudu.“

Takže jsem začala znova brečet nad tím, jaké je svět ohavně prohlanej, a já budu taky prohlaná a budu teď všem pořád vykládat, že jsem zkažená a jak jsem se kazila, zvlášť nezkaženým holkám z nižších ročníků, až se mi na to přijdou zeptat, a tak mně to rozlitostnilo, že jsem byla schopná přihlásit se do zemědělství nebo snad i na vojnu.

Schválně jsem se podívala do té fyziky na Kaplanovy turbíny, ale stejně tomu nerozumím. Tak co!

Foto:
J. Rakušan

malovala ve škole na záchodě oči než jsem sem šla, a povídám:

„Myslíš, že na Měsíc poletějí dřív Američani nebo Rusové?“

Ale Kája, Karel zas neřikal nic, až si pak ulomil z nějakýho keře za tou lavičkou proutek a začal mi čmárat do cestičky pod nohy, vodkašal si a povídá:

„Víš, dneska jsme ti probírali ty Kaplanovy turbíny...“, to je ti taková zajímavá věc. Hrozně. Víš? To máš tadyhle, vidíš, takhle...“ Načež začal tím proutkem čmárat do cestičky pod nohy zmatený obrázce. Turbíny nebo kusy turbín a různý jiný turbíny a vždycky se zeptal:

„Rozumíš tomu, vid?“

A já říkala:

„Jo...“ a polykala slzy, protože bulit před klukem není dobře, a pak by mi to taky zničilo ty udělaný oči a mejkemp na tvářích.

Byla čím dál tím větší a větší tma, takže za chvíli to bylo úplně jedno, jaký mám oči a všechno, a byla bych už bečela jen ze vzteku, a Kája, Karel poskakoval na cestičce na bobku a svítil si sirkama, aby na ty turbíny viděl a abych na ně viděla a furt se ptal:

„Rozumíš tomu, vid?“ a byl by si možná ani nevšimnul, že brečím, a tak nahlas, aby si toho všim, se mi zas brečet nechtělo.

Nakonec byla už úplná tma jako v noci, taky už byl říjen, a konečně mu došly sirky a já řekla, že teda půjdu a musela jsem v té úzký sukní lít přes prkennou ohradu co tam teď byla místo vrat, protože jsme v té tmě nemohli najít díru v drátěný plo-tě, kteréj tam teď byl místo ty rozkradený zdi. Ale ještě jak jsme ležli, tak Kája, Karel v té tmě vždycky zas jakoby chvíli přemejšlel a zeptal se:

„Nenudilo tě to, vid?“

„Kdepak...“ povídám. „Ty turbíny to je hrozně zajímavá věc.“

„A rozuměla jsi tomu?“

A já zas řekla:

„To víš, že jo.“

„To je dobře...“ odpověděl, a pak jsme teda ležli dál, a zrovna šla kolem ta pani s bidlem, co rozsvěcuje plynový lucerny, a my

práci se sukní a taky za ten svetr. A za boty, který jsem mazala lakem na nehty, aby k něčemu vy-padaly, a zapatlala si tím celý ruce a po celý koleji nebyla ani kapka odlakovače. Když se vám chce bulit, tak na to stačí polo-

viktor vadim

ramena

Nikdy jsem neměl pořádná ramena. Měl jsem kvůli tomu také hodně nepříjemností. Vzpomínám si, jak třeba jednou ve škole přišel inspektor a zeptal se – „Co je to první máj?“ Zatímco mi spolužáci tvrdili, že tento den je prvním v měsíci květnu, řekl jsem, když došla řada i na mne, že tento den je svátkem pracujících. Ředitel školy, který tehdy inspekto-ra doprovázel, přistoupil s úsměvem ke mně, chtěl mne poplácat po ramenou. Poplácal však rameno mého spolužáka, jehož kariéra se tím dnem začala slibně vyvíjet. Tehdy jsem cítil o co přicházím, nemaje ramen. Jak mi to bylo líto! A což teprve na vojně!

Vzpomínám si jak jsme jednoho rána cvičili. Náš velitel, věčně rozesmátý chlapec ze Šumavy, předvedl komihání rameny. Pak jsme komihali my – totiž ostatní. Já se také pokoušel splnit úkol, který mi byl svěřen, neboť jsem byl poučen, že je to právě komihání, které vede k ozdravení těla, ale ať jsem se snažil sebevíc, komihání to nebylo. Spiše to bylo jakési vrtnění. Když mne uviděl náš velitel, ten věčně rozesmátý (srazil se kdysi v autě s motocyklem) zavelel, abych vystoupil z řady.

Pak velel – „Komihajte!“

Zkusil jsem to.

„Proč nekomiháte?“, zeptal se zotra.

„Komihám“. Řekl jsem skromně.

„Vy že komiháte? Tohle má být komihání? Kому to chcete namluvit? Podívejte se na mně, jak se komihá“, křičel a pak mi ukázal cvik. Zkusil jsem to po něm. Ve-

litel ke mně přistoupil a chvíli si mne prohlížel tam, kde mívají lidé ramena. Pak se zeptal, zda jsem to hlásil. Přiznal jsem, že ne.

Vtom šel kolem jiný velitel, vyšší k našemu veliteli, i když asi o deset centimetrů nižší, ale co do hodnosti rozhodně vyšší. Vzal našeho velitele stranou, něco se ho zeptal, pak se podívali na mne. Potom ke mně přišel náš velitel, ten nižší, ale jinak, co do postavy vyšší a řekl mi, že bylo právě rozhodnuto, abych byl po dobu rozcvíček zařazen mimořádně do kuchyně, kde pod vedením dalšího velitele budu zdvihat hrnec s marmeládou do výše obočí.

Později jsme cvičili na louce, se zbraní. Šlo mi to opravdu dobře, tak dobře, že jsem se dokonce rozhodl, že o tom napíšu příbuzným a pochlubím se, ale najednou velitel zavelel – „Na rameno zbraň!“ Měl jsem smůlu. Určitě. Protože jinak by ta puška mohla na hlavě jistě zůstat. Moc jsem na sebe upozornil. Velitel si mne prohlédl a pak vyslechl mého nadřízeného, který mne vy-světlil, že nemám ramena.

Velitel chvíli přemýšlel a pak řekl, že je to se mnou těžké, protože kdybych neměl, řekneme, řekneme... no třeba čelo, tak to by nevedlo, protože čelo celkem voják nepotřebuje, protože taky neexistuje povel na čelo zbraň a pokud on, velitel, bude u armády, takový povel zaveden nebude. Stejně by nevedlo, (vtom celý útvár vybuchl smichem) velitel potěšeně pokračoval, ...stejně by nevedlo, kdybych neměl třeba

jaroslav
vejvoda

503 metrů aneb o umění

„Ukazuje se, že i ten, kdo má zdánlivě naprostou pravdu se může mýlit a že se může staromilsky stavět... proti rozvoji právě i samé přírody. To je však jen jedna rovina filmu“. A také jen jedna rovina, v níž se realizuje dynamická osobnost Jana Klimenta, filmového kritika, výběrčího (výběr přípustných filmů zahraniční produkce) a myslitele (viz citovaná úvaha), jehož svérázné filmové sloupky v pražském S 70 (Svět socialismu) a jinde nás naplňují vždy novým vzrušením. Klimentovi lze vytýkat jistě mnohé: nedostatek jakéhokoliv kritického pohledu („mistrovské“, „nezapomenutelné“, nejkritičtější formulace zní: „... přes nedostatky je to však dílo, jehož dělá svým tvůrcům **vcelku čest**“), nedostatek estetických kritérií („je to dílo po všech stránkách sovětské“, „je to dobrodružný snímek s ideovým **vážným podtextem**“). Snad i nedostatek potřebných znalostí české gramatiky (jedno jeho dílko neslo slibný název „Cestou k Leninovy“). V žádném případě mu však nelze vytýkat jednotvárnost. Jeho drobné svěží kompozice *podmaňují vždy znovu osobitým neopakovatelným humorem, který je – na rozdíl od křečovitých konstrukcí autorů únikové literatury – každému snadno pochopitelný*. Nuže, stojí za to pohlédnout bli-

nos, protože povel na nos zbraň není také dosud zaveden. Vojáci se smáli, a tak velitel přidal ještě jedno vtipné přirovnání, že by nevadilo, kdybych neměl hlavu, protože povel na hlavu zbraň taky neexistuje.

Krátce potom jsem byl přeložen do SOPV – speciálního oddílu postižených vojáků. Bylo mi vysvětleno, že se mi dostalo veliké cti, neboť já a moji kolegové budeme mít veliký význam během války. Brzy se mi dostalo vysvětlení od jednoho kolegy, který už byl zasvěcen. „Tak například já“, vysvětloval. „já mám hrozně dlouhé ruce a velmi krátké tělo. Když se takhle opřu o zem, vypadám jako kulomet“. dodal a ukázal mi kdy tak vypadá. „Tohle lze využít přímo obrovsky“, vysvětloval rozvášněně, „protože to může naprosto zmařit nepřítele. Nebo lám-hleten“ – ukázal na dalšího kolegu speciálního útvaru. „Ten když se dá dohromady ještě s dvěma jinými, tlustými vojáky, tak dohromady vypadají jako malé dělo“.

Potom mi kolega vysvětlil, jaký bude můj úkol v případě války. Budu jednoduše dávat zbraň na rameno, což bude na dálku vypadat, jako bych zbraň odhazoval, a tím zmatu nepřátelské pozorovatele. Pochopil jsem důležitost svého poslání a musím říci, že mi to dodalo alespoň trochu sebevědomí.

Po vojně jsem se oženil. Nešťastně. Skončilo to přirozeně rozvodem, protože si stěžovala, že nejsem ten, kterému je možno položit hlavu na rameno a vyplakat se. Marňe můj advokát upozorňoval na řadu jiných nevyužitých možností, například na hlavu, hrud, kolena, záda a podobně, žena trvala na svém a na jediném, na ramenou.

Smířil jsem se s osudem. Leccos

že do tajů Klimentovy tvůrčí kuchyně. Bedlivému pozorovateli neujde, že Klimentova tvorba je pouze zdánlivě nespoutaná, ve skutečnosti má však svůj hluboký smysl a řád vznikající střídavým použitím několika základních schémat a podobností. Zde jsou:

1. KOLIK METRŮ UMĚNÍ: Základní otázka, kterou Kliment řeší s úspěchem, i když takticky. Píše: „Po návratu z Moskvy... jsem psal o filmech, které jsme tam viděli. Tehdy jsem se zmuňoval také o nejnovějším filmu národního umělce SSSR Gerasimova „U jezera“. Vyčítal jsem mu však neuměrnou délku. Režisér svůj dvouepichový film zkrátí o 503 metrů a jeho nová verze získala na letošním karlovarském festivalu Hlavní cenu.“ Klimentův cenový zásah je ovšem jednoduchý pouze zdánlivě: „Gerasimův film „U jezera“ je lepší v první než v druhé polovině. I tady se odráží negativní působení délky snímku, který by mohl být ještě klidně zkrácen, stejně jako o mnoho metrů **prodloužen**.“ Tento způsob, kterým nás Kliment poučí tak jednoduše o složitosti veškerého a zejména filmového dění, strhuje svým efektem: Autor získal bez námahy a bez názoru úvod i závěr, potřebný nedostatek, srdce kritizovaného národního umělce, neboť tento nedostatek opět popřel a konečně srdce čtenáře, kterého pobavil. Následuje trik nazvaný: 2. NEMOŽNÁ ZADNÍ VRÁTKA: Jeho použitím získává dílko potřebnou gradaci ideový náboj. Jde obvykle o boj proti byrokratům („K tomu přistupuje role různých byrokratů, kteří by sice chtěli, aby si jini pálili prsty, sami se však zabezpečují všemi možnými i nemožnými zadními vrátky“), proti staromilství (viz ukázka citovaná v úvodu), za pokrok (tamtéž), či prostě proti čemukoliv, co je všeobecně odporné či za cokoliv, co je všeobecně pozitivní. Autor si svůj postoj někdy sympaticky komplikuje, aby nám dal pocítit celou rozporuplnost života. („Došlo k srážce zastánců přírody a těch, kdo se stavěli za myšlenku, že člověk musí i přírodu měnit, rozvíjet...“ Zastánci přírody zřejmě mání vytvořit na této planetě souvislý Boubín. Ci: „Barninovy argumenty nás přesvědčují tím více, že Barnin sám je překrásný

jsem pochopil, mnohé domyslel. Ale jedno mi přece vadilo. Ze kvůli ramenům prožiju řádní život. Ze ničeho nedosáhnou. Nestanu se patrně nikdy jedním z mála. Zatímco se mnozí stanou brzo prvočísly, já budu jen pouhou číslovkou.

Avšak jednoho dne to všechno začalo. Koupil jsem si nové sako. Nijak moderní, nebo zvláštní, docela obyčejné. Když jsem si ho zkoušel před zrcadlem, všiml jsem si, že mi padá. No ovšem – ramena! Začal jsem tedy hledat způsob, jak sako nosit, aby nepadalo, neklouzalo. Aby padlo. Věnoval jsem tomu spoustu času. Celé dny jsem trávil před zrcadlem, svlékal se, oblékal, pořád dokola. Najednou jsem přišel na podivnou věc. Zjistil jsem, že když držím ruku nad hlavou, lehce, nevysoko, jen tak, jako kdybych jel tramvají a držel se držadla, sako se ani nehne. Ale jezdit celé dny tramvají nebylo možné. Zkoušel jsem to jinak. A pak jsem na to přišel. Stačilo občas, nenápadně, jen zlehka zamávat, jen tak pokynout. Začal jsem tedy mávat na kolemjdoucí. Sako sedělo znamenitě. Chodil jsem po ulicích a bylo mi báječně. Stará vada zmizela. Brzy jsem si těch, kterým jsem mával, ani moc nevšímal. Ale jednou jsem upozoroval, že mi odpovídají. Že mi taky mávají. A pak už to dělali sami od sebe. Brzy mi mávali všude, kam jsem přišel. Tehdy bylo sako už ošoupané a já si chtěl koupit nové. Ale dali mi ho darem! A ještě mi zamávali. Casem jsem dostal sekretářku, pak služební auto, nový úřad... pak další...

A dnes, když tak sedím na tri-buně a vidím ty tisíce, jak mi mávají... kdepak, říkám si. Nejsou to jen ramena, čeho je zapotřebí. Kdepak ramena...

člověk, ryzí charakter. Proti stojí mladý ředitel závodu Černých. Tato pře nabývá až filosofického dosahu...“ Zejména – podotýkáme my – Klimentovým již citovaným objevem: „Ukazuje se, že i ten, kdo má zdánlivě naprostou pravdu se může mýlit...“ Díky tedy za tento podnět. Další způsoby interpretace souvisí obsahově i formálně. Jde o podobnosti 3. JAKÝCHSI ČERVENÝCH SKVRN. Z recenze na bulharský partyzánský film Černí andělé: „Naproti tomu nelze nevytknout jeho tvůrcům, že ve strachu před nějakým naturalismem zavedli některé scény až do nevěrohodné nalakovanosti. Například se tu stříli do lidí, ale kromě jakýchsi červených skvrn se na jejich elegantním oblečení nejeví nejmenší stopy po kulkách. To snižuje atmosféru celého filmu.“ Rádi souhlasíme. K charakteristice metody J. Č. S. Čilem je projevít dobrou vlastnost kritika – nalézt alespoň nějaký nedostatek. Uvážíme-li, že autor recenzuje především filmy spojenců, zdá se to být obtížné (nelze přece odhalováním primitivismu hnát vodu na mlýn kontrarevoluce). Pak tedy právem – veškeré umění stranou. Protože však musíme recenzi chtít nechtě něčím vyplnit, věnujeme se např. umění krejčovskému. („Proto jsou všichni oblečení jako ze škatulky – i když se mi zdá, že se tu do filmu **poněkud** vloudila naše současná móda místo oné z doby války. Snad se proto snímek stane přitažlivější mladým divákům...“) Zdá se, že Kliment mladou generaci poněkud přeceňuje – bohužel se dosud nenaučila navštěvovat politicky hodnotné filmy proto, aby se poučila o současné módě. Nicméně i tato Klimentova myšlenka je přinejmenším zcela nová.

4. VZHŮRU K LENINOVY: Nejkonstruktivnější prvek Klimentovy tvůrčí palety. Je to jeho jazyk – gramatiky i stylisticky zcela osobitý. On neváhá použít „i“ místo „y“ či naopak nebo obojího. (V recenzi na film „Cestou k Leninovi“, používá Kliment 2krát tvaru „k Leninovi“ a 3krát „k Leninovy“.) On neváhá vytvářet stylistické exploze ohromující novostí kombinací. Několik příkladů: „Mladá bulharská kinematografie vytvořila za nemnoho let řadu děl, která dokazují oprávněnost znárodnění tohoto důležitého umění i průmyslu.“ „Svou akčnost, svým tempem je to dobrodružný snímek s ideovým vážným podtextem.“ „Černí andělé se vysloveně snaží vyprávět dobrodružství mladých partyzánů dobrodružně.“ Tento odstaveček nepotřebuje komentáře – síla Klimentových nápadů se prosazuje sama, překračující mnohdy hranice čtenářského odhadu. Začínáme-li číst některý Klimentův text, nikdy totiž předem nevíme, kam nás autorova fantazie zavede. Opustíme ji proto včas, abychom vydali následující

PROHLÁŠENÍ: Účelem této malé recenze na recenzenta (či recenzora) nebylo učít se nekritické tendencnosti, omezenosti, neznalosti předmětu a zcela výjimečnému nedostatku autcenzury (při přebytku té vnější). Účelem nebylo ani ukázat, jak se tvář recenzenta překvapivě mění, když má hovořit o díle s nábojem pravdy. (jeho žovílnost, diplomatická volba kulatých výrazů – to vše mizí jako zázrakem, vystřídáno hrubostí, arogancí a klidně přiznávanou neobjektivností. Kritika, jakou napsal Kliment do Rudého práva o Jirešově Žertu, by kritizovaného v padesátých letech poslala přímo do kriminálu.) Účelem nebylo ani narážovat portrét jednoho ze šroubečků v deskomunikačním mechanismu diktatury. Snad bychom konstruktérům onoho mechanismu přece jen křivdili; v principu nacházejí vykonavatele inteligentnější – je to otázka času. Právě proto se obáváme, aby analyzované osobnosti nebyla – po přehrání moufeninské role – zkrácena možnost dalšího působení, eventuálně o 503 metrů. Prohlašujeme: Byla by tím poškozena historie. Historie černého humoru naší doby!

ztráta humanistického myšlení

4. června zemřel v Budapešti ve věku 86 let Georg Lukács, filosof, literární kritik, spisovatel, politik, muž týmiž silami jednou proklínaný, jindy obdivovaný, člověk tří sociálních a ideových vrstev, teoretik socialistického realismu i tvůrce neomarxismu, vždy ale bohatá osobnost, oslňující jiskřivým intelektem, jeden z největších myslitelů evropského 20. století.

Syna budapešťského bankéře přivedla studia v Berlíně a Heidelbergu do důvěrného dotyku s kruhem Maxe Webera, Stefana Georga, Paula Ernsta, Thomase Manna, jehož inspirovala k jeho Smrti v Benátkách Lukáčsova teorie eseje – druhá z jeho brilantních ranných prací „Sociologie moderního dramatu“ (1909), „Duše a formy“ (1911), „Myšlenky k estetice filmu“ (1913), „Teorie románu“ (1916). V Lukáčsově premarxistické tvorbě se spájejí ideje životně filosofické, neoromantické a pseudomystické v jistý „romantický antikapitalismus“, k němuž dospěl analýzou úpadku měšťanské společnosti (ve stylu Mannových Buddenbrooků nebo Galsworthyho Forsyů), z níž sám vyšel a jejíž humanismus nesl v sobě přes všechny peripetie svého vývoje celý život.

Polarizaci jeho myšlení v rámci marxismu, k němuž jej přivedla jeho „agnostika činu“, nesymbolizuje nic výrazněji než jeho členství ve dvou revolučních vládách: 1919 Bély Kuna, 1956 Imre Nagyhó. Co leží mezi těmito dvěma mezníky, je obraz vzestupu i sestupu hledajícího dědice kritického racionalismu, jehož lomená vývojová křivka se stabilizovala v posledních 15 letech jeho života na pozitivním vrcholu. Jeho „Dějiny a třídni vědomí“ (1923) – syntéza Hegelovy filozofie dějin, Marxova učení a Leninovy teorie organizace elit, kde objasnil s průkazností do té doby nedosaženou souvislost německé klasické filozofie a teorie socialistické revoluce – silně formovaly myšlení evropské intelektuální levice dvacátých let a v posledním desetiletí přispěly ke krystalizaci západní levice a jejího revolučního křídla, zejména studentského. Přes svou marxistickou historickou metafyziku patří toto dílo spolu s pracemi Blocha, Gramscioho, Marcuse, Fischera, Garaudyho, Kolakowského, Kosika, Havomanna k základním kamenům dvougeneračního úsilí o návrat k autentickému marxismu, o obrodu kritického marxistického myšlení. Omylem naopak byla práce „K otázce parlamentarismu“ (1920), kritizovaná i Leninem, v níž Lukács podal z absolutizujících východisek jednostranný odsudek parlamentarismu, jaký plně koresponduje antiparlamentární pozici dnešní „nové levice“, která se na něj ovšem odvolává neprá-

vom, protože autor sám negativní hodnocení parlamentarismu dávno revidoval.

Po roce 1930 v důsledku vlastního zjištění a nepřipustnosti jakékoliv kritické filozofické diskuse uvnitř komunistického hnutí i v důsledku své izolace ve frakčních bojích, v nichž jej ortodoxní par-tajní ideologové cejchovali jako „trockistu“, podřídil se i on v mozkové emigraci stalinistickým dogmatům, odvolal své dřívější spisy a uchýlil se od filozofie k literární kritice a estetice výrazně stalinistické ražby. Jako jeden z vůdčích hlasatelů „socialistického realismu“ tvrdě odsuzoval moderní experimentální, avantgardní umění, neušetřil ani Kafku, Prousta, Joyceho, jako závazné vzory socialistického umění interpretoval balzacovské typy 19. století a jeho dogmatický umělecký konzervatismus, manifestovaný i odporem k moderním výrazovým formám (reportáž, montáž, koláž), jej uvedl do ostrého konfliktu se samým Brechtem. Že takovou pozici mohl spoluurčovat i pokus zachránit estetické a etické hodnoty buržoazní kulturní tradice, z níž sám vyšel, pro socialistické umění, by naznačovala i rozpor-nost jeho rozborů buržoazního myšlení jako „předchůdce fašismu a imperialismu“ (což je téze vyhraněně stalinistická), jimiž přispíval k sovětské ideologii studené války v l. 1947–52: nedovedl totiž vysvětlit, proč apologety stalinismu se stali i intelektuálně buržoazních kořenů, k nimž patřil on sám.

Od r. 1954, v plné míře od jara 1956 reviduje však Lukács beze zbytku svůj pád do bahna stalinismu a vystupuje s politickými představami, jež formuloval už koncem dvacátých let. Ani těžké osobní důsledky, jež mu přinesla silná aktivní účast na maďarské revoluci – byl vyloučen ze strany (do níž byl znovu přijat teprve koncem roku 1967), a nadto na 3 roky deportován do sedmihradské pustiny – jej nepřiměly k opouštění systematické kritiky stalinismu. Postižen publikačním zákazem nepěstal ze své budapešťské tvůrčí klauzury naléhat na zásadní marxistickou analýzu kořenů stalinismu a na oievěnou diskusi o jeho zločinech i na vytváření humanního socialismu. Intelektuální opozice zemí sovětského bloku rozpoznala v dílech Lukáčsovy „revoluční romantiky“ a v jeho kritice stalinistické byrokracie a manipulace inspirativní zdroje humanistického socialismu, pro jehož model poskytoval Lukács celou stupnici podnětů i čas. Kulturní opozici a zejména její filozofické skupině; nikoli neprávem její stigmatizují sovětská a východoněmečtí ideologové jako „otce moderního revizionismu“. Jeho jednoznačné projevy ke krizi světového komunismu, k čínsko-sovětskému konfliktu a zejména k Pražskému jaru, za něž se stavěl bezvýhradně plnou svou vahou, takovou klasifikaci vysvětlují. Vůči západní nové levici, která si jej přisvojuje, se stavěl při všem uznání s odstupem, aby ji posléze stíhal posměchem jako „nonkonformisticky maskované konformisty“. V jeho životním díle hraje kontinuita mnohem větší roli, než jsou ochotni připustit jeho pseudorevoluční epigoni – kontinuita humanistického emancipačního hnutí od raného měšťanstva po socialistickou revoluci a sounáležitost a podmíněnost demokracie a socialismu. Jeho dosud nepublikovaný velký rukopis k ontologii patrně ozřejmí humanistickou kategorii jeho myšlenkového přínosu ještě výrazněji.

Český nekrolog zjišťuje, že po jeho odchodu zbývá mezi kritickými demokratickými marxisty za železnou oponou z Lukáčsovy generace už jen Havemann; ale nemůže zatajit zklamání nad rozpo-rem mezi jeho vášnivým bojem za propuštění Argyly Davisové a mezi jeho pouhým politováním nad osudem Solženicynovým a naprostým mlčením k perzekuci jeho československých stoupenců a souputníků? Že by residuum ne zcela překonané minulosti? –jp.

Tato busta H. V. Karajána ozdobí foyer vídeňského National Theater. Rakouské státní ministerstvo ji objednalo od českého akademického sochaře Miloše B. Borče, žijícího v Itálii.

Dopis z domova

Milý Texte,
to by byl průsvih, kdyby se vědělo, že tě čtu. Ale na štěstí se to neví, a tak mám oprávněnou naději, že odmaturuji a ve vši počeštnosti nastoupím i ke studiu na Českém vysokém učení technickém. Teď bych však chtěla vidět tvůj, nebo lépe tvých redaktorů, protažený obličej, když zcela sebekriticky prohlásím, že jsem členkou Svazu socialistické mládeže. To jsou věci, pánové, což? Jak se to slučuje dohromady? Jednoduše. S vámi v mnohém souhlasím (i když ne ve všem) a tady žiji a chci vystudovat. A člověk není nádobka mēlka, jak se zde shora předpokládá, do jeho zákoutí se schová spousta věcí a myšlenek, které nemusí napovrch v nepatřičnou chvíli. Možná, že právě má matematická záliba mi jasně spočítala, že to takto bude pro mē výhodnější. To bych přece musela být úplný blázen, abych veřejně četla Text a v duchu si myslela, že jsem měla vstoupit do svazu. Proč, když to jde také obráceně. A co si občas o sobě myslím? Inu, není to nic příliš lichotivého, ale to netrvá dlouho. Vždyť člověk přece musí žít a kromě toho chce i dělat to, co se mu líbí. Co by mi bylo platné, když teď hrdě všem vykřičím své názory a odejdu od své oblíbené matematiky? Již se k ní nikdy nevrátím a tady se to stejně nejméně pět let nikam nehne. A během těchto pěti let já budu mít vystudováno. Je to podlé? Ne, je to lidské.

Když se ten dopis podaří dostat až k vám, tak ho klidně otiskněte. Ať si ti co jsou venku nemyslí, že jsme se tu doma všichni zbláznili nebo na vše zapomněli. Jenom jsme opět oblékli kabát z taktiky.

V. S., Praha

ex

Náhoda mně zavedla do depozitáře Akademie výtvarných umění v Hluboké. Otevřel jsem dveře a strnul jsem. Cerstvý vzduch se tetelil mezi rozbíhajícími okny, ale dovnitř se nedostal. Stěny místnosti byly zoufale vlhké, misty zmapované skvrnami plisně. Záděného řemeslníka by nenapadlo skládavat tady dřevo, klijh, barvy, látky nebo papír, řekl jsem si, když jsem uviděl tu spoušť. Přesto zdejší kulturní pracovníci neváhali a umístili tu díla našich umělců, ač bylo na první pohled jasné, že po delší době je nikdo nezachrání. Vlhkost je prostě a jednoduše zničitel.

Tvorba 23/6/21

text 71

československý nezávislý měsíčník

Czechoslovak independent newspaper — Tschechoslowakische unabhängige Zeitschrift

Herausgeber BOHEMIA e. V. Verantwortlicher Redakteur Zdeněk Salaquarda.

Vydává BOHEMIA e. V. Czechoslovak Cultural Committee. Řídí redakční rada. Předseda: Adolf Müller. Odpovědný redaktor: Zdeněk Salaquarda.

Adresa redakce: 8 München 22, Postfach 207. Bankovní spojení — Bayerische Vereinsbank München, Mauerkircherstr., BRD. Konto Nr. 863 750, nebo Postcheck München Konto Nr. 2306 60.

Podepsané články nemusí vždy vyjadřovat názor redakce. Nevýžádané rukopisy se nevracejí. Toto číslo vyšlo 26. 6. 1971. Uzávěrka čísla 19. 6. 1971.

Cena tohoto čísla 2.— DM.

Tisk: LOGOS, München 19. Bothmerstr. 14.

● Diskusní panel „Československo 1968“ uspořádala v rámci svého sjezdu v Montrealu 6.—9. května American Association for the Advancement of Slavic Studies. Z posrpnového exilu na něm promluvili Ivan Sviták o Československu v ložisku současných světových problémů a Radoslav Selucký o výhodách a nevýhodách čes. reformního hnutí. Z českých vědců předchozí emigrační vlny přednášeli J. Bouček (Ottawa) o Dubčekovi, M. Šebor (Richmond) o geografických aspektech sovětské okupace, O. Ulč (New York) o politické kultuře a socializaci a M. Korbelová (Columbia Univer.) o úloze tisku v Pražském jaru.

● Zrušení Ústavu dějin KSČ, provedené 1. dubna 1970, vedlo dnešní vedení KSČ ke kulturnímu vandalizmu, k jakému nedošlo ani v 50. letech. Knihovna a archiv likvidované ústavy byly věnovány letos v dubnu „Domu sovětské kultury“, jenž se v budoucím ústavu zřizuje. V těchto fondech je i celá soukromá knihovna T. G. Masaryka, jeho osobní i politický archiv, osobní archiv Benešův, archiv politického vedení 1. a 2. zahraničního odboje z let 1915—18 a 1939—45. Jestliže tyto základní politické prameny byly před r. 1968 přístupné na zvláštní povolení, ale neporušeny, lze si snadno představit, co s nimi udělají jejich noví sovětsí majitelé: slovy beden s „darem“ čekají v pražském Lobkovickém paláci na odvoz do SSSR.

● V nakladatelství Deutscher Taschenbuch Verlag vyšla v červnu ve druhém vydání kniha Věry Linhartové „Mezi průzkum nejblíže uplynulého“. V nakladatelství Suhrkamp vyšly už čtyři knížky Věry Linhartové, která žije v Paříži a pracuje pro UNESCO.

● Šéfdirigent bavorského rozhlasu Rafael Kubelík převezme na podzim roku 1973 řízení hudebního tělesa Metropo-

litan Opery v New Yorku. Připomeňme, že Rafael Kubelík byl v letech 1950—53 šéfdirigentem chicagské symfonie a poté, že vedl tři roky orchestr londýnské opery Covent Garden.

● Malíř Ladislav Guderna, který po invazi žije v Torontu, vystavoval minulý měsíc v soukromé galerii Rinconte Arte v Caracasu.

● Film Kadára—Klose — Touha, zvaná Anada, jehož natáčení přerušila invaze, a který byl s velkými potížemi dokončen v roce 1970, bude nyní v americké verzi uveden v Guggenheimově muzeu v New Yorku, pod názvem Adrift. Po odchodu z Československa natočil Kadár v Americe film Angel Levine a nyní připravuje další film, který má prozatímni název Lži mého otce — The Lies My Father Told Me.

● Longmanovo nakladatelství v Anglii vydalo pod názvem „Ti druzi ruští spisovatelé“ deset povídek autorů, kteří jsou ve své zemi na indexu.

● Rumunským Solženicynem nazývá západní tisk rumunského autora Paula Gomu, jehož novelu „Oslinató“ vydá na podzim nakladatelství Suhrkamp.

● Druhý německý televizní program uvedl v polovině června film Vratislava Blažka — Přechý slečný Mikové. Blažek žije v Mnichově, ale scénář ke svému poslednímu filmu, napsal ještě v Praze.

● Ve Spálové galerii v Praze na Národní třídě byla otevřena výstava figurálních motivů akad. malíře Miloslava Holého. Ve více než 50 olejích a temperách ukazuje výstava průřez pětacířicetileté tvorby tohoto malíře.

● Čtyřicet let uplynulo od chvíle, kdy v hotelu Tichý na Žižkově poprvé vystoupili společně Seřtři. 25 let zpívají v dnešním složení a přináší všude kam přijdou úsměv a pohodu.

● Waldemar Matuška, spolu se Státním souborem písní a tanců, cym-

bálovou muzikou a orchestrem Václava Hybše, připravuje řadu koncertů se skladbami všeho druhu. Matuška bude zpívat staré, ryze lidové písně s cymbálovkou, malé komorní a orchestrální skladby Mendelsohna a Bartoka v moderní úpravě i světové šlágry a moderní taneční písně.

● Po třileté přestávce byl 18. června v Praze opět v kině Alfa zahájen takzvaný Filmový festival pracujících. Na programu bylo sedm filmů sedmi produkci. Slovenské drama Hledači světla, americký muzikál Mary Poppins, česká kriminální romance ze série Hříšní lidé města pražského — Partie krásného dragouna, západoněmecký film Vzpomínky na budoucnost, sovětská komedie Poslední relikvie, rumunský historický velkořím Poslední křížová výprava a francouzská komedie s Jeanem Gabinem a Luisem de Funeselem Teťovaný.

● Pražské Národní divadlo uvedlo v novém nastudování a v režii svého šéfa Přemysla Kočího Smetanovu Prodanou nevěstu.

● Jeden z posledních pražských vtípů začíná otázkou — proč se koně na Národním divadle tak vzpínají? Odpověď: Protože mají tak mizerného k(K)očho.

● Začátkem července má být otevřen první úsek československé dálnice z Prahy do Mirošova, v délce 23 km. Do konce pětiletky se má jezdit

po dálnici až do Lokte, což je úsek celkově dlouhý 68 km. Anglická firma Lesser však již dnes odevzdala u Průhonice nový dálniční Motel vybavený minigolfem, bazénem a vším komfortem.

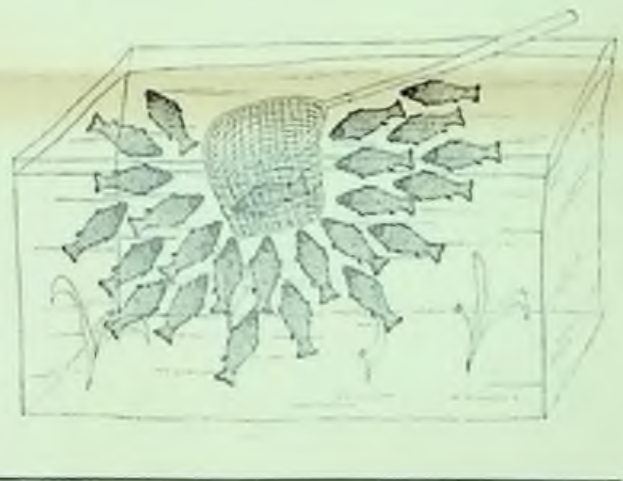
● V Praze byla otevřena výstava — Formy boje pravice — která se na 50 panelech snaží občanům Československa namluvit lži o vývoji v roce 1968 a 1969.

● Československá pošta vydala novou sérii známek. Podle návrhu akad. malíře J. Lukavského znázorňují lidovou architekturu Horácka, Jičínka, Pošumaví a Valašska. Svými hodnotami 1 Kčs, 2.40 Kčs, 5.40 Kčs a 14 Kčs známky připomínají, jak podstatně se zvýšilo poštovné do zahraničí.

● Nejméně tři roky bude pro návštěvníky uzavřen areál barokního zámku v Tróji, který má být renovován.

● Ondráčkova a Borovcova píseň Spoutej mē, v podání Hany Ulrichové, si odnesla první cenu z Bratislavské lyry. Stříbrnou lyru získala píseň Orfeus a Eurydika od Sivačka a Janovice, kterou zpívá Eva Mazičková a bronzovou Zahradníkův a Krečmarův Vánek, zpívány Viktorem Sodomou.

● Novým ředitelem divadla E. F. Buriana v Praze se stal člen činohry ND Josef Mixa. Prý je zásadově komunist a jedním z prvních, který prorážel blokádu dabingu filmů ze socialistických zemí.

veň hospodářství, je v nich něco progresivních hospodářských záměrů, takových, jako třeba namátkou, že v otopu domácnosti se má zvýšit úloha ušlechtilých forem energie a příslušných spotřebičů. Je v nich něco realismu v ocenění možnosti růstu národního hospodářství. (Národní důchod má vzrůst průměrně o něco víc, než o 5 % ročně — za pět let o 28 % — což je ovšem, jak můžeme najít v těchto směrnících mnohem méně, než těch 39 % růstu za situace, kdy nám v uplynulém pětiletí mařili naši práci zli pravděci.)

Ale vždyť tohle všechno už tady bylo, i ta zbožná přání, i ty dobré úmysly a občas — zejména po prodělaných krisových situacích jako v polovině padesátých let, nebo později po zhroucení třetí pětiletky v prvé polovině šedesátých let — i ta určitá střízlivost v ocenění růstových možností. Jak jsme se však mohli hořce přesvědčit, hospodářského systému v obecném proklamování dobrých úmyslů. Skřípat a váznout to začíná hlavně tehdy, kdy je o to, tyto dobré úmysly proměnit v živou skutečnost.

Ty doposud velmi krotké náznaky pokusů o návrat k některým poznatkům, na kterých stálo reformní úsilí, jsou příliš chatrnou garancí pro to, aby projevené dobré úmysly se nestaly jenom dlužčením, po kterém se jde do pekla.

máte slovo

Dne 15. května t. r. se konala v Zürichu schůzka delegátů Čs. spolků ve Švýcarsku. Zde podal mj. předseda Čs. spolku v Bielu zprávu o dosavadním výsledku dobrovolné peněžní sbírky ve prospěch dvou čes. emigračních rodin, žijících ve Švýcarsku, které před nedávnem tragickým způsobem ztratily své otce a živitele. K uvedenému datu projevilo odhadovaných 70.000 Čechů a Slováků posrpnové emigrace svoje hluboce humánní smýšlení a pocity soudržnosti celkovou částkou cca 3.000 Fr. (slovy třitisíce Fr.). Předpokládáme-li, že minimální poukázaná částka byla 5 Fr., potom docházíme k tristnímu poznání, že této výzvy uposlechlo cca 600 dárců, resp. rodin.

A tak kladu otázku, zda neřešíme problémy integrace svobodného Československa ve svobodné Evropě, soužití nekomunistů s komunisty v emigraci, vzájemné vztahy Čechů a Slováků, název či stanovy krajanského spolku a podobné „vznešené“ problémy poněkud předčasné. Zda bychom si neměli každý sám v sobě ze svého nejdřív vyřešit otázky lidskosti a humanity. Máme po 20 letech natolik zažitou morálku a ideologii komunistického „nového člověka“, nebo jsme již po dvou letech podlehli kapitalistické společnosti, anebo my Češi a Slováci jsme prostě už takoví? Ať tak či onak, myslím, že v této souvislosti máme zase jednou málo důvodu k tomu, abychom byli hrdí na sami sebe. J. N. Zürich

Již delší dobu sleduji diskusi na stránkách exilového tisku, týkající se sjednocení emigrace, o tom co bylo, bude atd. Nechci vašemu časopisu lichotit, ale zatím na jeho stránkách byla dána možnost více názorů, než je tomu u jiných, jednostranněji zaměřených časopisů.

Zvláště mne zaujal článek S. L. Volného o teroru pravém i levém. Protože s ním souhlasím, chtěl bych i já se svojí trochou přitit do mlýna, aby někdo zkušenější o mé myšlence zauvažoval a dal mu správnou formu.

Slovo demokracie se objevuje skoro ve všech prohlášeních emigrace, z toho již vyplývá, jaký je to široký pojem, s kterým se dá ledacos zakrýt. Přitom demokracie je totožná pouze s humanismem, člověčenstvím čili lidstvem. A tak vlastně z hlediska lidskosti může být demokracie jenom lidská, a protože hlavním statkem člověka je rozum, musí být demokracie zase jenom rozumem řízená. Musí se tedy na člověka dívat podle toho co vykonal. K zhodnocení toho, jestli konal dobro nebo zlo slouží právo se svými zákony.

Pro tuto i budoucí dobu by tedy bylo vhodné, aby lidé povolání vytvořili skupinu, která by vypracovala moderní humánní zákony a práva. Podle těchto zákonů by se mohl vytvořit tribunál, který by udělal právní rozbor činnosti, dotýkající se republiky, státních orgánů i osob od r. 1938 až do současné doby v republice i mimo ni. Podle tohoto právního rozboru učinit závěr a nad osobami, které jsou zodpovědné za nynější stav země, vynést podle humánních zákonů rozsudky. Tim se demokratickým způsobem s rozumem a lidskostí oddělí dobro od zla. A každý bude odpovědný za své činy a nebude se moci skrývat za něco vyššího. Aby byl tento rozbor úplný, měl by se dotýkat všech osobností a složek, kteří tento stav zavinili.

Dále by tento tribunál podle různých osob, vůči nimž bylo vzneseno obvinění. Tim by se usnadnil život mnoha lidem, kteří jsou napadáni za své myšlenky či za různé smyšlené historky.

Podle mého si myslím, že už bylo vydáno dosti prohlášení a programů. Mělo by se tedy přistoupit k nějaké práci. Teprve ta práce, která k něčemu povede, může sjednotit různé skupiny exilu. Jan Podešva, jun., Reinach, Schweiz

PRÁCI HLEDÁ

- **Radio** — elektrotechnik rád by spolupracoval jako opravář, vývojář, příp. obch. zástupce, řidič neb v oboru kinoprojekce atd. Provádím výpočty, zholovování transformátorů, tlumičů, návrhy reléů, i tranzistor. přístrojů. Zn.: Nabídněte cokoli. WO 7501
- **45letý obch. ak., ovl. perf. němčinu, prvotř. síla, poslední ve vlasti jako ved. ekon. odd., hledá vhodné uplatnění jako bil. úč., podnikohosp. či pod. Nejraději v prostoru Frankfurt. Zn.: od 1. 10. nebo 1. 1. 72. WO 7502**

SEZNÁMENÍ

- **Česká rodina**, žijící v Paderbornu se ráda seznámí s krajanem z okolí. Zn.: Paderborn, Bielefeld, Kassel. WO 7503
- **26 muzikant (Pražák)** hledá seznámení s dívkou stejných zájmů o hudbu. Zn.: Duo. WO 7504
- **30ročná, slobodná**, hledá dobrého otceka pro 14měsačného syna. Zn.: Je mi smutno — foto vrátím. WO 7506
- **30/168, svob.** (2 roky žijící v Kanadě), Brňáčka se zájmem o literat., hudbu a sport, hledá seznámení se stejně orient. vysokoškolačkou — odkudkoliv. Zn.: Quo vadis? Napište mi o tom. WO 7507
- **Architekt 32/179**, hledá seznámení s inteligentní dívkou, narozenou ve znamení Panny — není podmínkou. Zn.: Foto vítáno. WO 7508
- **40/Česka, bez závazků**, žijící v Austrálii, hledá seznámení s krajanem. Zn.: Napište. WO 7509
- **Vdova, nezávislá**, hledá akad. vzděl. muže ve věku 55–65 let. Zn.: Samota tíží. WO 7525
- **30letá**, hledá staré i nové přátele pro dnešek i pro zítřek. Zn.: Kanada. WO 7527
- **Který inteligentnější emigrant** má chuť založit novou nesenimentální domácnost? Je mi 38 let, mám 167 cm, dvě celkem samostatné dcery (14 a 17), jezevčíka (1), dobré povolání (film — produkce, střih), byl; zajímá mne perspektivně živobytí v Evropě, ne v zámoří. Foto čestně vrátím. Zn.: Formál. WO 7529
- **30/170, středoškolačka**, hledá seznámení se sympatickým a inteligentním protějškem. Zn.: Žiji ve Švédsku. WO 7530

ADRESY

- **Ozve se p. Vlad. Šrámek** na adr. známých? Zn.: Z Chebu? WO 7510
- **Milan Majer** hledá pana Antonína Sejnohu, který odešel v roce 1948 do Austrálie. WO 7511
- **Ing. Vladimíra Vaškoviče**, hledá Rufino. Zn.: Adresa v redakci. WO 7512
- **Hledám ing. J. Rychlého** z Olomouce, pravděpodobně ve Švýcarsku. Arch. Zdersky, Nürnberg, Gugelstr. 145, NSR. WO 7522
- **Pojedu do Evropy**. Ráda bych se sešla se svými známými z Vysoké zemědělské z Prahy i odjinud, pokud zde jsou. Napište. Zn.: Vojtěška J. WO 7528

RŮZNÉ

- **Svobodná, 30 let**, s ročním synem, hledá společníci do 3pokojového zařízení bytu 11 km od Darmstadtu od 1. 8. 1971. Zn.: Finanční potíže. WO 7505
- **Knihy: V. Valenta „Psáno v podloubí“**, bás. Cena 8S 13,—. V. Valenta „Tajemství staré hrobky“, dět. př. pro ml., cena 8S 25,—. Objednejte u nakl. Velehrad, A 1172 Wien, Postf. 1. WO 7513
- **Má-li někdo chuť** a kolem 1.500 DM, může se mnou a s mým autem se potloukat 2–3 měsíce kolem Střed. moře. Zn.: V polovině srpna. WO 7514
- **Podnik čs. emigrantů** přijme schopné obchodní zástupce pro prodej a montáž stav. a obkládového materiálu v NRS — Rakousku — Švýcarsku. Výhodné podmínky. Nabídky na adresu: architekt M. J. Zďarský atelier — LEVODUR GmbH 8500 Nürnberg, Gugelstr. 145 tel. 44 96 20 WO 7521

INDEX

Tisková cenzura v naší vlasti zavřela stavidla, ale českoslovenští spisovatelé píší dále. Čtenáři mají ještě větší zájem o jejich nové práce.

Kontinuita české a slovenské literatury nesmí být přerušena!

Tomu chce pomoci připravovaná edice INDEX, která bude vydávat až dosud v češtině a slovenštině nepublikované práce domácích i exilových autorů.

Nové rukopisy Hochmana, Procházky, Mňáčka, Lauba, Seluckého, Beneše a řady jiných leží na redakčních stolech. Další práce jsou již na komplikované cestě z Československa do zahraničí. Styk je navazován s mnoha známými i dosud neznámými autory v exilu. Přípravovány jsou také společensko-vědní publikace pod pseudonymem píšících pražských a bratislavských vědců i práce jejich kolegů v emigraci. O spolupráci se hlásí i nečeskoslovenští autoři, zabývající se naší problematikou.

Se složením první knižní řady, která začne vycházet bezprostředně po letních prázdninách, Vás Index seznámí na stránkách českých a slovenských časopisů na celém světě v nejbližších týdnech. Věříme ve Váš čtenářský zájem.

Čím větší počet zájemců o nové knížky nalezne INDEX ve Váших řadách, tím více může pomoci autorům i čtenářům doma.

Předběžné informace poskytuje:

INDEX — edice Společnosti pro československou literaturu v zahraničí e. V., Kolín n/Rýnem, NSR, Postfach 410511. WO 7523

LEVODUR GmbH,
6056 Heusenstamm,
Herrnstr. 14

Stav.-obkl. materiál
výroba — návrhy — prodej
— montáže
Zastoupení:
Rakousko — Švýcarsko

Podnik Československých odborníků-emigrantů nabízí své služby: Podle vlastních patentů uznaných v několika západních státech vyrábí a dodává stav. a obkládový materiál všeho druhu pro bytovou, průmyslovou a reprezentační výstavbu podle návrhů vlastních a zákazníka.

Provádí vysoce kvalitní isolační povlaky na méně odolných materiálech a dekorativní tvrdé postřiky.

Vyžádejte si program.

VÝROBA A MONTÁŽE JSOU VYSOCE KVALITNÍ SE ZÁRUKOU
WO 7520

ZNÁTE JIŽ NOVÝ CHRYSLER 180? UVAŽUJETE O KOUPI NOVÉHO AUTA?

Zastupuji firmu „Simca-Chrysler“, nejlépe vybavené a nejlibší vozy v Evropě. Na přání vezmeme výhodně protihodnotou Váš starý vůz, který stačí jako počáteční kapitál. Zbytek na velmi výhodný kredit. Splátky až na 30 měsíců (platíte měsíčně 200 až 300 DM). Nezávazně Vás navštívím, vůz Vám předvedu a vše, včetně daní a pojištění propočtu.

Prodáváme též ojetá auta na kredit.

Obraťte se s důvěrou na adresu:

A. Krémář — Auto Streith — 6711 DIRMSTEIN (Pfalz)
Tel.: 06238/671 WO 5512

HLEDÁTE SEZNÁMENÍ?

„Kontakt CLUB 71“ má již 700 členů každého stáří. Napište nám (přes redakci TEXTu) a dostanete 3 adresy našich členů, kteří hledají seznámení. Psát můžete česky nebo slovensky, pro dopisování s našimi členy použijte angličtinu, němčinu, francouzštinu.

Pro české a slov. emigranty zdarma. WO 7524

ADMINISTRACE TEXTU je v pomínkách, ve kterých časopis děláme, jedním z největších problémů. I zde totiž „pracujeme“ bez profesionálních zaměstnanců. Přesto bychom však rádi TEXT expedovali včas, na správná místa a bez zbytečných problémů a reklamací. Mnohč nám můžete sami ulehčit.

● Nahlášíte-li nám včas případně změny adres, urychlíte tak dodávku novin, a navíc dojdou správně ke svému adresátu.

● Upozorníte laskavě nové zájemce o TEXT, aby se hlásili k odběru buď objednacím lístkem nebo dopisem či korespondenčním lístkem. Dostanou pak TEXT okamžitě.

NÁVOD K PLACENÍ PREDPLATNÉHO:

V NSR buď převodkou z bankovního účtu, či poštovní poukázkou na

Bayerische Vereinsbank, 8 München 80, Mauerkircherstr. 2,
konto čís. 863 750, nebo složenkou Postscheckamt München,
konto 2306 60,

v zahraničí buď mezinárodní poštovní poukázkou na adresu redakce nebo na shora uvedené konto, převodkou v bance, či posláním šeku v obálce na München 22, Postfach 207, BRD.

UPOZORNĚNÍ ČTENÁŘŮM

Do redakce stále chodí mnoho dotazů, zvláště od nových odběratelů, zda a za jakých podmínek je možno získat předchozí čísla Textu. Proto jsme se rozhodli odprodat zbylá čísla Textu (pokud zásoba stačí) za těchto podmínek:

ročník 1969 — čísla 1—5 za DM 5,—
ročník 1970 — čísla 1—11/12 za DM 15,—
ročníky 1969 a 1970 za DM 18,—

Jednotlivá čísla za původní hodnotu DM 1,50.

Uvedené ceny platí pro Evropu. Do ostatních zemí připočítáme zvýšené poštovné.

Noviny posíláme jen na závazné objednávky, které zašlete na adresu:

TEXT 71, 8 München 22, Postfach 207, BRD

Spojte svoji dovolenou s prohlídkou mnou nabízených nemovitostí ve Španělsku. Na vyžádání zašlu adresy a potřebné pokyny. V případě koupě obdržíte příspěvek na cestovní výlohy — cca 450,— DM.

Jana Volavková, 7057 Winnenden, Schafweide 12,
tel. 07195/2708. WO 7519

Svědectví Jaroslava Brodského o GANGLU A NETEČNÝCH v anglickém překladu SOLUTION GAMMA

vyjde již ve druhé polovině června 1971.

Distribuce prvního vydání bude na objednávky předem dokončena nejpozději do 3. výročí okupace Československa armádami Ganglu. Úprava knihy:

Rada A — ve stejném provedení jako české vydání Řešení gama 1500 kusů, cena 5 kan. dolarů.

Rada B — v plátěné vazbě 500 kusů, cena 7 kan. dolarů.

Poštovné: Kanada a USA 50 centů.

Všechny výtisky 1. vydání pro Vaše anglické přátele budou číslovány a podepsány autorem.

Objednávky a šeky předem:

GAMMA, Box 2, P. S. „M“, Toronto, Ontario, Canada
Nezapomeňte podat včas svědectví o tom, o čem se mlčet nesmí! WO 7526

HUMANISTICKÉ GYMNASIUM, poblíž Dortmundu, přijme k novému školnímu roku (16. 8. 1971) kvalifikovaného učitele matematiky. Předchozí pedagogická praxe v ČSR je vítána, ale není absolutní podmínkou. Nabídky česky nebo německy. WO 7516

HLEDÁME ELEKTRIKÁŘE na rozv. a elektroniku, i nekv. k zauč. Velmi výh. podm., byl, zam. i manželku. Podnik je 25 km od Stuttgartu.
Ing. W. Simon, 7151 Öderahardt, tel. (07195) 4436. WO 7517

ÚRAZ A JEHO NÁSLEDKY mohou ohrozit hmotné zabezpečení Vaše i rodiny. Krajanům v NSR doporučuji levné úrazové pojištění (léčení, invalidita, úmrtí) — lze uzavřít i jen pro dovolenou. Lístek stačí, podrobnosti informativně zašlu.

H. Broszeit, 7261 Deckenpfronn b. Calw. WO 7518

K životnímu štěstí Vám pomůže seznamovací kancelář EDISON

Spojení s krajanem po celém světě.

C Frankfurt/M., Münchenerstr. 39, Postfach 16/645,

V Kanadě se může platit: Money Order na Eva Dentová, Post Box 253, Port Credit, Ontario. V USA: P. F. F. B. A. A. TRIPOLIS CLUB, P. O. Box 2, Lake Avenue, Westchester County, Yonkers, New York.

V Austrálii posílejte objednávky a platby na našeho zástupce Rudolfa Sajnera, 273 Cooper Rd., Yagoona NSW 2199, Sydney, Australia.

Na platebních formulářích uvádějte laskavě přesně jméno a adresu — i na šeku.

PREDPLATNÉ: Evropa (zámoří obyčejnou, lodní poštou) 24 DM, USA, Kanada, Izrael (letecky) 9 \$ nebo 31,20 DM, Již. Afrika, Již. Amerika (letecky) 10 \$ nebo 34, 50 DM, Austrálie a Nový Zéland (letecky) 11 \$ nebo 37,50 DM.

Ceny se rozumí za roční předplatné včetně poštovného.

Půlroční předplatné je poloviční.

Konto tiskového fondu: Bayerische Vereinsbank München. 864 152.

INZERNÍ ZASTOUPENÍ pro USA, Kanadu a Jižní Ameriku převzal Tripolis Club, adresa viz výše.

Jsou všichni vaši známí a přátelé již odběrateli TEXTu?

Jiří hochman

jelení brod

Podobně jako v minulém čísle, přináší TEXT i dnes na tomto místě ukázkou z nové knihy připravované edice INDEX.

Jde v tomto případě o úryvek z nového absurdně humoristického příběhu pražského publicisty Jiřího Hochmana.

Seznam prvé knižní řady edice INDEX zveřejníme v příštím čísle TEXTu.

Soudruží a soudruzi, vážení občané, řekl úvodem Vohnout, protože Bradatý tady tentokrát také kandidoval a měl mluvit, mám to potěšení vás tady všechny uvítat a vašim jménem, no a taky za sebe, naše milé hosty, naše kandidáty, soudruhy vynaru, riruoku a Bradatého, které tímto vítám a prosím je, aby se ujali slova.

V sále bylo nějakých sto padesát lidí, tedy asi polovina toho počtu, který si přišel před týdnem poslechnout redaktora z Prahy a jeho besedu o Tichomoří, a s výjimkou několika málo nadšenců se dívali k předsednickému stolu pohledem lidí, kterým je možno říci cokoli a jakkoli. Dvě třetiny z nich byli v tom či onom smyslu zaměstnanci těch nahoře: úředníci aparátů, esenbáci, důstojníci a požárníci, referenti pro zvláštní úkoly, ředitelé a vedoucí. Zbytek byl nesourodá masa padesáti lidí, z nichž pár sem přišlo omylem a brzy odešli, jiní se chtěli dát vidět, několik škodolibých a několik rejpalů, a oněch pět nadšenců. Z těchto pak dvě starší neprovdané dámy, před které zpravidla osud klade jen dvě možnosti: revoluční hnutí nebo armádu spásy. Ty zahajovaly potlesky.

První povstal docent Bradatý. Došel k tribuně, rozhlédl se hrdým pohledem po sálu, po obsazených prvních řadách i po prázdném pozadí, kde se jen tu a tam choulila nějaká osamělá postava, ukazovákem levé ruky si pozvedl své elegantní brýle a pravou rukou, současně, vylovil z náprsní kapsy hustý stoh papírů formátu A4, složených podélně napůl. Byly popsané rukou i strojem, polepeny výstřižky a vyzdobeny po stranách vykřičníky i otazníky v barvách rudé a zelené, což mohli Vyndra i Hrudka ze svého místa dosti dobře pozorovat.

Bylo čtvrt na devět a pohled na docentovy papíry zapůsobil na sál drtivě. V auditoriu to zašumělo, zavržalo pár židlí, vzadu se obezřetně vytrácel první posluchač, jakási příliš slabá povaha, kterou zlomil tento důkaz o tom, že místní tajemník to bere vážně.

Avšak docent se inteligentně usmál a pravil: Nelekejte se, občané, nebudu to zde všechno číst. Je to pouze podkladový materiál, který jsem si připravil pro případ, že by to bylo nutné do diskuse. Omezím se však nyní jenom na to hlavní, už proto, abych vás nepřipravil o možnost vyslechnout si zde soudruha Vyndru, který vám jistě řekne věci mnohem zajímavější.

A přivítavě se otočil k předsednickému stolu, což oběma dámám v první řadě poskytl příležitost, aby strhly sál k potlesku.

A Bradatý, často nahlížeje do svých papírů, začal mluvit, lópe řečeno číst. Jeho obličej přitom předváděl napětí a námahu, jako by to množství citátů, které uváděl, vlastně nečetl, ale říkal z paměti. Došlo přitom k určitému nedorozumění, protože citát jednoho oblíbeného domácího státníka přečetl dvakrát za sebou. Když jej dočítal podruhé, uvědomil si to a zřetelně se zarazil. Ale pohotově dodal, a to prosím z patra: Úmyslně, drazí přítomní, čtu tuto pozoruhodnou myšlenku již podruhé, neboť by neměla zůstat nepovšimnuta.

A sál, opět stržen oběma aktivistkami k potlesku distinguované odměnil tento zdárlý řečnický manévr.

Docent Bradatý mluvil hodinu, z toho tři minuty o místních problémech a nejvíce o poluci, která hrozí.

Tomu se kdosi vzadu pubertálně zachechtal, ale nikdo se nepřipojil, neboť nebylo jasné, zda oživení v sále je na místě či nikoli.

Když prohlásil, že vzhůru knovým úspěchům, složil své papíry a krátce zateskav spolu s obecenstvím sám sobě, odebral se na své místo.

Tribunu pak převzal Bohuslav Vyndra.

Nevytáhl z kapsy papíry formátu A 4, nýbrž úhledný, malý zápisník v hnědé kůži, který otevřel a po celý svůj projev držel v ruce. Dlužno říci, že jej držel v levé ruce, protože pravou rukou jednak gestikuloval, jednak v zápisníku listoval.

V projevu, který trval půl hodiny, vyčerpál Vyndra skoro všechno, o čem mluvil jeho předchůdce, a ještě mu zbyl čas nejen na koloniální otázku, ale i na slepičí mor, jak mu to poradil v Praze Nývlt. Pokusil se i o jeden vtip a o jednu litostivou scénu a skončil přesvědčením, že dílo se podaří.

Když skončil, bylo v sále ještě asi devadesát lidí a z přilehlé restaurace se ozýval veselý zpěv pracujících, kteří tam čerpali nových sil pro zítřejší činnorodou práci. Jejich bujarý zpěv se smísl s unaveným potleskem sálu v jakýsi podivný zvuk, připomínající sportovní publikum které reaguje na gól podle toho, které straně fandí.

Vyndra se posadil, schoval zápisník a Vohnout řekl: Tak směle do diskuse, soudruzi. Má někdo něco? A podíval se významně na hodinky.

Měli však dva, i přes ty hodinky.

Jeden starší major se zeptal soudruha Vyndry, jak hodnotí situaci v Mozambiku. Když se mu dostalo vysvětlení, optala se jedna z dam v první řadě, zda má soudruh Vyndra rodinu.

Pak se už neptal nikdo na nic a předsedající Vohnout schůzi ukončil v naději, že si z ní každý něco odnese.

Těto naději však ve skutečnosti vyhovoval pouze jediný účastník, jakýsi Choukle, jenž již předtím zcičil v restauraci příbor a nyní jej odnášel v kapse s pocitem, že si ho zasloužil.

Tři tajemníci, doprovázeni místní honorací, se odebrali do přilehlého salónku, kde bylo prostře-no k večeři. U dveří chytily Vyndru obě agilní dámy a musel se jim podepsat do jakýchsi sešitů. V jednom z nich se Vyndra podepisoval pod Emila Zátopka, a to ho značně rozesmutnilo.

K večeři byla, aspoň podle ručně psaného menu, česká vejce s oblohou, bujón s vejcem a vídeňská roštěná, rovněž s oblohou. Pilo se nejdříve bílé víno, pak červené víno a nakonec plzeňské pivo, protože to sestavoval Bradatý osobně. Hrudka ke konci hodokvasu dvakrát nahlas krkl, ale Vyndra pravil, že byl jednou s delegací v Číně a tam že se to považuje za projev uznání kuchařce.

Nemáme kuchařku, máme kuchaře, pravil starý poctivec Vohnout.

Čína také najde svou správnou cestu, poznamenal k tomu docent Bradatý, aby konverzace měla říz.

Pak přišla na stůl káva a pravej francouzský koňak. Vyndra citil, že se mu zvedá nálada. Povstal a pronesl plamenný připitek, v němž vzdal chválu kraji, okresu a městu, se zvláštním zřetelem k moudrému okresnímu vedení, které to tak krásně vede.

Všichni trnuli hrůzou, že teď pronese připitek docent Bradatý, ale do salónku vešel v tu chvíli Bruner, naklonil se Vyndrovi k uchu a povídá: Nejedou mi stírače, měli bysme je, přestalo akorát pršet, ale vypadá to, že zase začne.

Pod tíhou klimatických podmínek tedy skončili bez dalšího připitku a zvedli se, aby se rozloučili.

Bradatý pravil: pojedu s vámi, přespím u bratra, mám zítra v Pouzově stejně nějaké řízení.

Ve skutečnosti měl Bradatý v úmyslu něco jiného. Zaprvé, nechat Hrudku s Vyndrou samotného; a zadruhé, využít příležitosti a polepit herce Vokouna, což dosud nestihl.

A tak jeli tři. Vlastně čtyři, protože Bruner, ač jediný nebyl v té čtveřici tajemníkem, seděl tam také.

Když vyjeli, vonělo to kolem svěžím májovým deštěm a mezi mraky na temné obloze prosvěcovaly hvězdy. Silnice byla lesklá a mokrá, ale Bruner jel jistě a klidně. Vůně olomouckých syrečků se už z vozu skoro trátila a pootevřeným okénkem proudil dovnitř čerstvý vzduch. Silnice vedla vzhůru do lesů, pak střídavě stoupala a klesala. Vyndra začal podřimovat, Hrudka kouřil a Bradatý, který dopředu na Vyndru, sedícího vedle řidiče, pořádně neviděl, mírně nadhodil: Taký nejsme bez problémů. Máme tady například herce Vokouna z Prahy. Chtěl ještě říci: Je to takový pofouchlý člověk, ale stačil říci sotva první slovo. V tom okamžiku do něčeho narazili, Vyndra otevřel oči a uviděl kousek té mokré silnice a pak tím pootevřeným okénkem vletla dovnitř jehličná větve a střelila ho do čela. Auto poskočilo, obrátilo se vzhůru nohama, pak zase dolů a do sedla do měkkého terénu. Když pírueta skončila, seděl Vyndra Bradatému na klíně.

Kdosi otevřel dveře, pak ještě jedny, dovnitř zcela pronikl noční vzduch a Bruner zvenčí řekl: Někdo položil na silnici kámen. Všichni vylezli ven, byla skoro lma a světle v autě nefungovalo. Hrudka rozsvítil malou kapesní baterku a povídá: Je někomu něco? Nikomu nebylo nic, ale začalo zase pršet. Tajemníci si opět vlezli do auta. Bradatý řekl: Bude nejlepší, když počkáme tady. Bruner chodil někde venku. Nechceš tu baterku, soudruhu? – volal na něj Hrudka. Ne, to je dobrý, já vidím řekl Bruner.

Po chvíli se vrátil a řekl cosi, co znělo zcela nesmyslně: Nemůžu najít tu silnici.

Nikdo mu chvíli neodpovídal, bylo to příliš podivné, až nakonec vylezl ven Hrudka a povídá: To je volovina, silnice musí být tadyhle.

Pak tam chvíli chodili dva, svítili baterkou, chodili pět minut, deset minut, a nakonec se, už pěkně promoklí, vrátili zpátky. Tentokrát to byl Hrudka, který prohlásil: Věřte tomu nebo ne, ztratili jsme silnici.

Hergot, řekl Vyndra, přece nejsme helikoptéra, ani jsme tolik nepili, tak neblbněte. Počkáme tady, někdo musí jet vokolo.

Zalezli všichni do vozu, seděli a nakonec usnuli. Probudili je ptáci.

První vyšel ven opět Bruner, čilý a čerstvý, jakoby právě naspal osm hodin v nejlepší posteli. Ostatní ho následovali.

Vyndra junácky sáhl do mechu, rosou si otřel obličej a osušoval se kapesníkem. Tak, řekl, a teď najdeme tu ztracenou silnici.

Ale nenašli.

Seděli s tou šestsettrojkou uprostřed solidního lesa, a zdálo se, že tam mohli jediné přilétnout: jediná díra tam vedla shora.

Tento fakt byl natolik zjevný, že jej nebylo možné nijak a ničím popírat. Vypadalo to sice směšně a neuvěřitelně, ale tady seděli, s limusinou zabobenou do mechu a hlíny, kmeny dvacet čísel za zadkem, dvacet čísel před předkem a nejvýš metr po stranách, jen co by se dala dvířka otevřít.

Chodili kolem dokola silně zmatení, až je to unavilo a zase si sedli do vozu. Bradatý řekl: Už nás určitě začali hledat.

Toho se chytil Vyndra a dodal: Hlavní je neodcházet od vozu. Mohli bychom se ztratit a zabloudit. Budou hledat vůz.

Bruner jediný vznesl námitku: Kdo bude hledat tak velkou káru v houštích? To je přece volovina.

Zatím však takových přízemních rad nedbali. Seděli, drželi se svého důvěrně známého předmětu, symbolu své výjimečnosti a autority, a čekali.

K večeru jim došly cigarety a společně odsouhlasili, že mají hlad. Vyndra, viditelně ve špatné náladě, pravil na adresu obou místních tajemníků: Máte tady pěkný bordel. Tohle by se v Praze nemohlo stát, aby se člověk ztratil a za celý den ho nenašli.

Leč přišla i noc. Druhá noc v lese.

Druhou noc spali dobře, s první se to srovnat nedalo. Jednak ten zdravý vzduch, na kterém ztrávil většinu předcházejícího dne, únava z obchůzek po lese i únava z nejistoty, ale i dostavující se návyk na to, že se dá, konec konců nocovat i v autě uprostřed lesa.

Noc byla jasnější, nepršelo a vítr v korunách konojšive šumel. Probudili se až k sedmé hodině ráno. První, kdo promluvil, byl Vyndra. Pořád nás ještě nenašli. To je mi divný, řekl.

Byli hladoví, ale dostavovala se už i žízeň. Host z Prahy si přitom vzpomněl na opovrhnutou Brunerovu svačinu a zeptal se: Nemáš tam zbytek toho chleba se sejrem?

Najednou by to bylo dobré, zabručel Bruner dosti neuctivě, ale rozklad hierarchických hodnot byl teprve v nesmělých počátcích. Vyndra ostatně nereagoval.

V nesmyslných situacích mají lidé sklon chovat se pošetile, a Bruner zahájil druhý den lesního exilu tím, že vytáhl nářadí a začal cosi opravovat, přičemž přebíhal zezadu od motoru dopředu pod volant a zase zpátky. Tajemníci mlčky ležovali kolem, Bradatý se usadil na zčernalý pařez pár metrů od mytinky, kde „parkovali“, a ochutnával jakési listy. Vyndra s Hrudkou se na něj chvílemi podívali se stále zjevnější nechtí. Bradatý začal první odpadat nejen jako nositel autority, ale i jako příslušník průmyslové civilizace: byl z nich nejspínavější, nejubožejší a nejzoufalejší. Ti dva na tom ale nebyli o mnoho lip, pouze trochu déle vzdorovali.

Bruner radostně zahlekal: Už to mám, mrchu!

Co máš? – optal se bez zájmu Vyndra.

Elektrika jde. Taková volovina, vypadáje caplík, a já kvůli tomu, vůl, rozdělavám rozdělovač, ulevil si Bruner.

Zádný z těch tří neměl nejmenší potuchy o tom, co to je caplík, natož pak rozdělovač, ale v té chvíli Bruner nastartoval, vzadu to důvěrně zahučelo a do mechu se vyvalily modrošedé výpary.

K čemu je to dobrý? – poznamenal Vyndra.

Můžeme jet, řekl ironicky Hrudka.

Bruner vylezl z vozu ven, rozhlédl se po nich s výrazem zneuznání a prohlásil: Budeme si aspoň moc v noci zatopit, kdyby bylo zima. Mám kanystr skoro plnej.

Rozhostilo se napjaté ticho, jen motor do toho tiše bublal, dokud Bruner neotočil knoflíkem a neumlčel jej. Vzadu se z pařezu zvedl Bradatý a připojil se k nim.

Ta slova tedy padla: další noc.

A kolik dalších nocí? Tak co chcete dělat, soudruzi? – pronesl vyčítavě Bruner. Hergot, já jsem akorát řidič, vy jste

ty národní mozky, tak něco navrhnete a nekritizujte mě, že se starám vo auto. To je přece půl mejch povinností a druhejch půl je tady soudruh tajemník – palcem ukázal na Vyndru – aby mu někdo neublížil. A na to dávám taky pozor!

Hrudka se vzchopil první a řekl: Mám sice ten dojem, že jsme tady pořád ještě v Bradatého okrese, ale já bych navrhoval tohle: Vydáme se každé na jinou stranu směrem od auta a půjdeme tak daleko, abysme se slyšeli, a budeme vidět, jestli se něco najde.

Nikdo nic nenamítal, tak si rozdělili směry a vyšli. Pár minut bylo slyšet občasné halekání, pak to ztlachtlo a po chvíli se zase jeden po druhém vrátili k autu.

Nic? – ptal se Bradatý.

Nic, odpověděli skoro sborem. Bruner říká: Kdyby tady vždycky někdo zůstal a vodpovídal, tak by se dalo ujit dvakrát tolik a furt by bylo slyšet.

Zdálo se, že to zejména na docenta Bradatého klade příliš velké nároky, takže mu společenství silami vysvětlili, jak to Bruner myslí.

Tajemníci zůstali u vozu a Bruner se vydal sám.

Když odešel. Hrudka povídá: Na jare není ještě v lese nic k žrádlu. Kdyby aspoň rostly houby, nebo kdyby se dalo něco chytout.

Chytnout se dá řýma, odpověděl otráveně Vyndra.

Pak zdálky zahlekal Bruner, takže mu museli odpovědět.

Začalo se oteplovat, vytáhli z vozu přikrývky a natáhli se na zem. Bradatý šel zase k pařezu ochutnávat listy.

Pak se vrátil Bruner a povídá: Našel jsem vodu. Je tam takovej kamennej stráz a z toho to teče. Něká minerálka. Je to s bublinkama.

Začali chvatně hledat, do čeho by vodu nabrali, ale nebylo tam nic kromě dvacetilitrového kanystru s rezervním benzinem. Vyloj to někde, stejně to je k ničemu, poručil Vyndra Brunerovi.

Jen tak, k vodě, pili nejdříve jen tak, s ohnutou dlaní. Zavlastně tajemníci pili vydatně, Bruner skoro nepil. Chutná to po bahně, řekl. Ale Vyndra byl nadšen: Ať to chutná jak chce, je to k pití. A dal si ještě jednou, až mu to nateklo za košili.

Vypláchli kanystr třikrát za sebou, ale páchlo to pořád velmi silně po benzínu.

Nebude lepší se sem vždycky jít napít? – zeptal se Bruner, ale rozhodli se, že vezmou aspoň na noc.

Když se vrátili, snažil se je Bruner přimět k tomu, aby se vystřídali a vyzkoušeli i ostatní směry. To už Vyndrovi připadlo jako vyložená drzost: řidič, policajt, a bude tady honit vysoké funkcionáře, aby chodili po lese!

Demokratismus se však v Brunerovi probudil náhle a podvědomě. Nějak ho tato mimořádná situace už nenutila k tomu, aby se považoval za méně než ostatní. Proto ho Vyndrova odpověď dopálila krajní měrou. Ani se nerozmýšlel a odsekl: Viš co, soudruhu? Vyliž mi prdel a starej se sám!

Toto prohlášení podřízeného živla vůči tomu, jenž z nich byl nejvyšší, mělo účinek náhlého zahřmění. Zůstali stát celí zkoprněli, všichni včetně Brunera, kterého to samotného dodatečně udivilo.

Nereagovali však všichni stejně. Když ta jadrná slova zazněla, vyletěl Bradatý ze svého pařezu, zůstal chvíli stát v pozoru, pak sebou prudce mrskl zpátky na pařez a začal nahlas, usedavě plakat. To je konec, kvillel, to je konec, to je konec.

Vyndra zarazil hlavu v polovině pohybu zleva napravo, tak jak mu Brunerova odpověď dolehla k uším, a díval se několik vteřin na řidiče pohledem člověka, který se musel mýlit. Pak se trochu vzpomatoval a povídá: To si vyříkáme, soudruhu, to si vyříkáme! Udělal pár kroků k vozu, svalil se na zadní sedadlo a zavřel oči.